

Interjú Ilan Morral, Izrael Állam új nagykövetével

– Új év, új pozíció egy új országban. Mik a tervei? Mi az ön életfilozófiája?

– Sok a terv, de nem hiszem, hogy most lenne a legmegfelelőbb alkalom az összes felsorolására. Természetesen elsődleges fontosságot élvez, hogy mint Izrael Állam nagykövete Magyarországon, a két ország, legfőképpen a két nép kapcsolatát előmozdítsam. Nagyon különleges kapcsolat van Magyarország és Izrael között, természetesen a holokauszt kapcsán. Van egy másik vonal is, Magyarország EU-tagsága, illetve Izrael kiemelkedő kapcsolata az unióval. Ez egy újabb híd, amely a bilaterális kapcsolatokat segítheti. Ami legalább ennyire fontos, hogy a „másik Izrael” is elhozzuk, azaz a közkeleti konfliktuson túlit, ami nem a terrortól vagy a háborútól, vitákról és beszédekről szól kizárólag, mint oly sokszor a hírekben. Természetesen jelen van ma a világban egy delegitimációs folyamat Izraellel szemben, antiszemitizmusba kevert anticionizmus, egy újfajta zsidóellenesség. Az élvonalban lévő izraeli diplomaták feladata, hogy ezt a képet kiegyenlítsék, hogy Izraelt minél „normálisabb” színben tüntessék fel. Ehhez rengeteget kell majd nekem is dolgoznom, utaznom, megismernem Magyarországot, hogy itt is továbbadhassam azokat a pozitívumokat Jeruzsálemből és Izraelből, amelyek eltűnnek a konfliktus negatív visszhangjai között, lett légyen az akár kultúra, akár oktatás, kereskedelem vagy technológia, minden olyan téma, amiben a Cionban élő izraeliek kiemelkedtek az elmúlt 64 évben. Van miről beszélnünk, van mit eladnunk, és nincs miért szégyenkezünk. Az egész közel-keleti politikai helyzetet el kell magyaráznunk, illetve bemutatnunk Izrael másik oldalát. Ezek a legfontosabbak.

– Ha megnézzük a határidőnaplóját, akkor láthatjuk, hogy vasárnap megemlékezésre volt hivatalos egy temetőbe. Hétfőn a Magyar Rádióba ment, utána találkozott Vadas Verával, a méltán híres Zsidó Nyári Fesztivál főszervezőjével. Ha jól értem, akkor egyszerre próbálja meg fenntartani az előbb említett kulturális, vallási és gazdasági vonalakat?

– Pontosan. Szerintem csak egy részét említette az első hetem programjának.

– Igen, nem szeretném az egészet közreadni.

– Semmi akadály, nincsenek titkaim. Meggyőződésem, hogy amit említett, még nem fog át mindent tökéletesen, de természetesen aktív része annak a programnak, amelyet magam előtt látok. Ebbe beletartozik a zsidó közösség, a kultúra, és nem feltétlenül csak a zsidó kultúra, hanem maga az izraeli kultúra. Hozzátenném, hogy amikor Pécsen jártam, az első látogatásomon Budapesten kívül, találkoztam egy kis zsidó közösséggel, de rengeteg olyan emberrel is beszéltem, például a polgármesterrel, akit érdekel Izrael, és meg szeretné erősíteni a kapcsolatokat a két ország között. Így is lesz. Mindig

azt mondom, hogy ne várjunk lehetetlent, de én minden tőlem telhető meg fogok tenni annak érdekében, hogy közeledés történjék az izraeli és a magyar társadalom között. Ez a közeledés Magyarországhoz magában foglal még nagyon sok mindent.

– Az ENSZ-ben felkerült a napi-rendre a palesztin állam létrehozás-

sának kérdése. Ön az ATV-ben, a Duna TV-ben és az MTV-ben elmondta a véleményét diplomataként, de egy pillanatra mintha megfedkezett volna a pozíciójáról, levetette magáról képviselői mivoltát, és átvedlett „a nép emberévé”. Azt mondta, hogy tegyünk mindent félre egy pillanatra. Ha nagyon akarnak, akkor mindent el lehetne rendezni tizenöt perc alatt. Ha akarnak. Ez diplomáciai baki volt, vagy egyszerűen úgy gondolja, hogy hagyjuk már a félrebeszélést, kezdjük már el a munkát?

– Nem, pontosan így gondoltam. Tény, hogy diplomata vagyok, ez a munkám, ez a képesítésem. De izraeli is vagyok, ott születtem, ott élek, ott voltam én is meg a gyermekeim is katonák. Pontosan tudom, milyen autóbusszon utazni Tel-Avivból Jeruzsálemba, és attól félni, hogy jön majd egy terrorista. Tudom, milyen Tel-Avivban egy busz után vezetni a forgalomban, és attól félni, hogy hirtelen felrobban. Én a terrortól együtt élek, mindannyian így élünk. A biztonság kérdése nem vicc, nagyon komoly kérdés. Ez áll a munkánk középpontjában is. Lényegében izraeliként azt mondom, hogy amennyiben a palesztinok elfogadják azt a tényt, hogy egy zsidó állam vagyunk, és a biztonságunkat komolyan vennék minden tárgyaláson, akkor talán nem tizenöt perc alatt, de rövid idő alatt át lehetne hidalni minden problémát a palesztinok és köztünk. Persze egyik oldal sem lenne elégedett, hiszen közismert az a tény, hogy a legjobb megoldás senkinek sem jó százalékosan. Mi, izraeliek, már régen elfelejtettük az „Egy Nagy Egész Izrael” álmot, tudjuk, hogy kompromisszum nélkül nem megy, és ez itt a kulcsszó: a kompromisszum. Amennyiben ezt a palesztinok is megértik, és belátják, hogy a kompromisszumhoz bizony mindkét oldalnak le kell mondania egyes dolgokról, akkor valóban hiszek benne – mint izraeli, aki azt szeretné, hogy

gyerekei és unokái békében éljenek –, hogy sikerülhet.

Sajnos amiben én hiszek és ami a valóság, nem feltétlenül fedik egymást, hiszen a palesztinok most újra bebizonyították, hogy úgymond sosem hagynak ki egyetlen lehetőséget sem. Az ENSZ-ben megpróbálták egyenesen a folyamat végére sietni, ahelyett, hogy minden lépést végigjárnának. Abu Mazen, a palesztin vezető egy számunkra nagyon negatív beszédet mondott. Az izraeliek hatvan-hetven százaléka látja úgy, hogy ellenünk próbálta uszítani a világot.

– A Hamasznak sem tetszett annyira.

– Ha lehetne, ne említsük az izraeli lakosságot és a Hamaszt egy lapon, mindenkinek megvannak a saját okai. Az izraelieknek valóban nagyon nem tetszett a beszéd. Nagy többségük Netanjahu miniszterelnök beszéde mellett állt ki. Ha megnézzük az izraeli médiában a közvélemény-kutatókat, akkor valóban sokan tetszett a miniszterelnök mondanivalója. A palesztinok megint csak azt játékokat űzik, hogy megmutatják, milyen nehéz a sorsuk, ami tény. Azt bizonygatják, hogy mennyire szükségük van minden sikerre és egy saját országra, ami szintúgy tény. Ezt mint izraeli diplomata nyíltan bevallhatom. A gond nem a tartalom, hanem az, hogy hogyan akarják elérni. Mindenki tudja, hogy a megoldás a két ország, el kell végre búcsúznunk egymástól. A kérdés az, hogy miként. Nekünk van egy javaslatunk, amelyet a palesztinok nem hajlandók elfogadni, kizárólag előfeltételekkel akarnak leülni a tárgyalóasztalhoz. Előfeltételekkel viszont nincs miről beszélni. Ha visszatérünk a kérdésre, valóban úgy gondolom, hogy ha tényleg le akarnának ülni velünk tárgyalni a palesztinok, akkor elérhetnénk egy olyan állapotot, amikor a két nép egymás mellett békében, biztonságban és jólétben él. Megvalósítható.

– Világszerte Jeruzsálem felé fordulnak az emberek, és azt mondják, hogy „jövőre Jeruzsálemben”. Ha megnézem az önéletrajzát, akkor ön elég régen nem volt közel Jeruzsálemhez. Idén ön is el fogja ezt mondani?

– A zsidók ezt gyakran elmondják. És amikor Kínában, illetve Los Angelesben voltam az ország képviselőként, akkor is mindig a fővárosra, Jeruzsálemre gondoltunk, mint Izrael államának kulturális és szellemi központjára. Igaz, hogy Jeruzsálem a központ, de a mai Izrael egy élő és fejlett ország minden tekintetben. Persze hogy hiányozni fog Jeruzsálem, de a barátok, a család és Tel-Aviv is, ahol lakom. És persze maga Izrael, a pezsgő, élénk ország. Amikor elmegyek a zsinagógába, és elmondom, hogy „jövőre Jeruzsálemben”, akkor komolyan is gondolom, én is meg mások is, ha nagyon távol vagyunk, akkor is.

– Nemcsak hogy Tel-Aviv úgymond „államában” élt, hanem Berlinben és Pekingben is dolgozott már. Két ilyen hatalmas hely után milyen lesz az országot Budapestten szolgálni?

– Néhány hete érkeztem. Három évvel ezelőtt magánemberként látogattam ide. Budapestnek nincs miért szégyenkeznie, még Berlinnel szem-

Új tóra a régi Frankelben

A zsinagóga padosrai már az esemény előtt egy órával megteltek, a mincha ima kezdetére (Doff Imre főkántor funkcionált) már állóhely sem akadt.

Várható is volt a nagy érdeklődés, aki tudott, hallott e különleges és ritka szertartásról, ott akart lenni, részese lenni abban az eufóriában, abban a valóban felemelő és magasztos élményben, ami ilyenkor felülírja a napi gondokat, problémákat, s erőt, reményt ad, megmutatja, hogy a Tóra örök, mondanivalója sok szempontból egyetemes.

Protokoll-listát a teljesség igényével nem írhatok, a tömeg szinte átláthatatlan volt (sokak mellett megjelentek rabbik, kántorok, világi vezetők, vidéki körzetek elnökei), de remélem, ezt elnézi nekem mindenki.

A délutáni imát követően Schweitzer József nyugalmazott országos főrabbi szólt, méltatva az esemény kivételes voltát, majd jókívánságait tolmácsolta. „Tegyük nagygyá a Tóra méltóságát, dicsőségét!” – mondotta.

A frigszekrényben lévő törákat Nógrádi Gergely kántor alkalomhoz illő imái mellett chupá alatt vitték fel a második emeletre. Az új széfer tóra már a míves asztalon pihent a Micve Klubban, arra várva (kivétítón a távolabb állók számára is követhetően), hogy Ábrahám Salamon szófér (lúdtollal, speciális tintával) és még nagyon sokan, rabbik, fiatalok és idősök, a hagyományos módon befejezzék megírását. A legnagyobb micvát, a jelentőséggel bíró (első és utolsó) bét és lamed betűk írását Schweitzer József és Löwy Tamás főrabbi teljesítették.

Az utat sorfal szegélyezte, a menetet fúvós zenész zárta, sófárok szóltak.

Mielőtt a sokak által életük során első ízben megtapasztalt írás kezdetét vette, a szófér néhány mondatban kommentálta a hatszázezer(!) betű jelentőségét, teljességét, mit jelent annak kósersága, egyúttal köszönetét fejezte ki Veró Tamás rabbinak és az adományozóknak.

Sok idő telt el, mire a tórák ismét a zsinagógába értek – melyet ének, zene, tánc és sófárok kíséretével hétszer körbejártak –, majd lassan minden szépen a helyére került. Az új tóra utolsó pár mondata felolvasásának privilégiuma Kovács Tibor, a közösség megbecsült idős lejnolóját illette meg.

A templom elnöke, Tordai Péter beszédében az elmúlt évek fejlődéséről szólt, és ő is köszönetet mondott az adományozóknak. Davidovics László és Izraelben élő testvére aktív közreműködői voltak a két évvel ezelőtt egy Petach Tikva-i körzetben felvetett ötletnek, tervnek, mely mára vált valósággá. Davidovics végül ünnepélyesen átadta az új tóra kóserságát igazoló okmányt Veró Tamás rabbinak.

Az utolsó szó a házigazda vallási vezetőt illette meg, aki a késői időpontra való tekintettel csupán röviden méltatta a háttérben maradó, nevük publikusságára igényt nem tartó adományozókat (Magyarországon élő, izraeli grúz családok) szerepét, akik nem is rendszeres látogatói ennek a zsinagógának, de ennek ellenére mecénásként léptek fel.

Egyikük a máriv ima megkezdése előtt körbevitte az új széfer tórát, majd az is a frigszekrénybe került.

A sátorban finom falatok fogyasztásával zárult a gyönyörű esemény.

Gál

ben sem. Peking más világ, más kultúra, nem lehet hozzá hasonlítani. De Tel-Avivhoz és Németországhoz képest semmiben sem marad el Budapest kultúra vagy szépség kérdésében. Még nem ástam bele magam, de mindenképpen célom, hogy állandó látogatója legyek koncerteknek, operának, kiállításoknak, galériáknak, a pesti és budai helyi látnivalóknak, hogy utánakutassak kicsit a zsidó elemeknek Budapesten kívül és belül. Élni szeretném ezt a várost, és mint már említettem, semmiben sem marad el Tel-Aviv „állama” mögött, ahogy ön fogalmazott, ami melleleg egyesek szerint enyhén negatív szemléletmód.

– Szerintem teljesen pozitív.

– Egyesek szerint létezik egyrésztől Tel-Aviv, és van egy különálló Izrael. Nem így van. Igaz, hogy Tel-Aviv önmagában kulturális és politikai sziget, de a városon kívül is van mit felmutatnia Izraelnek politikai és társadalmi szinten is. Kérdésére válaszolva, Budapest semmiben sem marad el Tel-Aviv és Berlin mögött, szerintem nagyon jól fogom magam itt érezni.

– Azt tudjuk, hogy ön izraeli születésű, de szinte minden izraeli születésű embernek valahonnan máshonnan érkeztek a szülei. Az öni honnan jötték?

– Én szabré, azaz izraeli születésű vagyok. A múltban ezt gyakrabban használták jelzőként, de a fiatalabb generáció nem biztos, hogy érti, hogy pontosan mit jelent. Ez az a sivatagi kaktusz, amely kívülről kemény, belül viszont puha, ami nagyon illett az ötvenes-hatvanas évek Izraeljéhez.

– Szerintem ma is megállja a helyét.

– Ezen nem fogunk összeveszni. Atyám a lengyelországi Galiciából érkezett 1950-ben, édesanyám pedig egy évvel korábban Romániából jött, miután hosszú utat tett meg a háborúban, hiszen otthonról Taskentbe küldték, onnan Moszkvába, majd onnan Izraelbe.

– Akkor, ha jól értem, ezért írta egy berlini újságíró önről, hogy igazi európeér.

– Valóban, szerintem nagyon sok az olyan izraeli, akinek a gyökerei ezen a kontinensen vannak. Éppen ez a legalapvetőbb kapcsolat Európa és Izrael között, ezen nincs mit tagadni.

– Ön 1955-ben született, nős, két gyermeke van. Emlékei szerint a tel-aviviak régen hogyan üdvözölték egymást újkör? Ma már nem nagyon fordulnak elő az akkori képeslapok. De hogyan üdvözölték egymást az emberek élőben?

– Jó, hogy mondja, sok jó régi emlék fűződik azokhoz az üdvözlőlappokhoz. Szerintem ma is ugyanazt mondom, mint régen: „Lezárul egy év, annak átkai is elmúlnak, megkezdődik egy új esztendő, annak megannyi áldásával.” Ha belegondolunk, tökéletesen szimbolizálja az új évet és az új kezdetet is. Ami volt, elmúlt, felejtjük el, kezdjük tiszta lappal. Isten segédelmével sikerülni is fog, jobb év lesz, mint az előző. Mindig a jót várjuk. Most is.

Breuer Péter

(Köszönjük Breuer Ádámnak az interjú fordítását és szerkesztését.)

Körzeti kitekintő

Hunyadi tér

A zsúfolóság megtelt zsinagógában Zucker Immanuel kántor Má tájvu éneke után Domán István főrabbi méltatta a nagyarányú felújítást megszervező vezetőség – élén Gervai László elnökkel – áldozatkész, odaadó munkáját. Az újraavató kapcsán felidézte a templom történetét. Jelentős rabbik és előjárók működték falai között. Idézte édesapjának, Domán Ernőnek könyvét, a Lómán tizkört, amelyben talmudi mesterek mondásaival emlékezett a 40 éves fennállásra. A százéves évfordulón dr. Pollák Zsuzsa támogatásával újra kiadták. A könyvhöz írt elő- és utószóban a körzet rabbija megemlítette azokat az országosan ismert embereket, akik állandó látogatói és fenntartói voltak ennek a nagy múltú zsinagógának.

Ezután a kidus keretében az ugyancsak felújított kultúrteremben dúsan megrakott asztalokhoz ültek a jelenlévők. Itt Gervai László elnök megköszönte a BZSH vezetésének, dolgozóinak, Zoltai Gusztávnak, Streit Sándornak, Pintér Ágának és Kövesiné Ágának anyagi-erkölcsi támogatását. A felújítás magában foglalta a teljes parkettacsereit, a belső fablak modern műanyag ablakra cserélését, a padok átcsiszolását, lakkozását, a festést-mázolást, a válaszfal nyitható-zárható tételét, aminek révén teret nyertünk, így többen is kényelmesebben férhetünk el. Az elnök reményét fejezte ki, hogy nemcsak fizikailag, hanem szellemiségben is megújul templomunk. Ehhez arra kéri mindenkit, hogy munkájával és imával is segítse elő a körzet fellendülését. Végül, de nem utolsósorban megköszönte Bárné dr. Pollák Zsuzsának a gazdag kidust.

Veszprém

A közösség meghitt hangulatú, családias összejövetelen készült a közelgő 5772. évre. A vendégek köszöntése után elsőként a veszprémi születésű és közösségünk erkölcsi, szellemi építésében tizenöt éve elkötelezett Schweitzer József nyugalmazott országos főrabbi beszélt a zsidó újév jelentőségéről.

Tanításából megtudhattuk, hogy míg ünnepeink többségét a Tóra konkrét eseményhez (kivonulás Egyiptomból, tóraadás, 40 éves pusztai vándorlás stb.) köti, ros hásná és jom kippur a „lelki” ünnepekhez tartozik, nem kapcsolódik több ezer éves történelmünkhöz. Vallásunk szépsége és egyben nehézsége is, hogy felkészüljünk ezekre a „félelmetes napokra”, amikor saját lelkiismeretünk kell megvizsgáljunk, hogy megfelelünk-e a parancsolatoknak.

Erről beszélt a Frankel zsinagógából érkezett Verő Tamás is, aki már rabbinövendék kora óta szintén szellemi

segítője hitközségünknek. Szavainak nagyobb nyomatékot adva, a sófár erőteljes hangjaival figyelmeztetett bennünket a közelgő „elszámolásra”.

A tanításokat követően a gyümölcsökkel, süteményekkel bőségesen megrakott asztalok mellett még sokáig beszélgettünk az aktuális eseményekről, családi hírekről. Különösen örültünk annak, hogy egy régóta a betérésén fáradozó társunkat hivatalosan is befogadta a zsidó felekezet. Végezetül jó utat kívántunk a Budapestre, illetve a megye távolabbi részeire visszautazó barátainknak, azzal a reménnyel, hogy a következő zsinagógai évben is minél többször láthatjuk egymást jó egészségben.

Ezúton is szeretnénk megköszönni két rabbink áldozatos munkáját, külön is kiemelve Schweitzer József tevékenységét, aki magas kora, fizikai nehézségei ellenére is rendületlenül szolgálja közösségünket, nagyapja, Hoffer Armin főrabbi nyomdokaiba lépve. Kívánjuk, hogy kedves feleségével, Ágnes asszonnyal együtt még sokszor látogasson el Veszprémbe!

Köszönetet mondunk mindazoknak, akik bármilyen formában segítettek kiléni fennmaradását, a helyi zsidóság szellemi és tárgyi emlékeinek felkutatását, megőrzését. Vallási és világi vezetőinknek, valamennyi hittestvérünknek nagyon jó évet kívánunk békében, egészségben, egyetértésben!

Máthé Éva

Szeged

Egyedül az országban és a világon több mint 100 éves hagyománya van a halasi csipke varrásának. Számos világhíres nagydíjat nyerte el, ezzel is öregbítve a magyar iparművészet jó hírét. A 100%-ban kézi munkával készült varrott csipke kimunkálása ropant aprólékos és időigényes. Eredeti díszítések felhasználásával, 60 féle öltésmintával varrják, de szívesen teljesítenek egyéni megrendeléseket is. A három, egymáson keresztbe fektetett hal 1935 óta a halasi csipke védjegye. A Szegedi Őszi Zsidó Kulturális Fesztivál hét éves történetében harmadszor mutatkozott be az Új Zsinagóga előterében a Halasi Csipke Alapítvány. A megnyitón Macskássy Izolda festőművész mondott beszédet, köszöntőt, majd Kiliti Zsuzsanna igazgató hívta fel a figyelmet a csodás motívumokra. A vitrinekben, tárlókban elhelyezett csipkék lehetővé teszik a jó szemmet és nagy türelmet igénylő munka folyamatának megismerését és a népies, korszerű és modern, kézzel varrott csodák megszerettetését. Az első napon közel 500 vendég nézte meg a bemutatott, majd hallgatta meg Liszt Ferenc születésének 200. évfordulója alkalmából a Zsidó Kulturális Fesztivál és az Egyetemi Kulturális Fesztivál közös hangversenyét a zsinagógában. A zenei gény Amit a hegyen hallani

című szimfonikus költeményét és Dante-szimfóniáját a Zeneművészeti Kar Szimfonikus Zenekara és a Vox Universitatis Szegediensis Női Kara adta elő Kerek Ferenc dékán bevezetőjével, Somorjai Péter karmester vezényletével, Cseri Zsófia főiskolai docens betanításában. A csodálatos akusztikájú templomban kiválóan érvényesült a közel 50 fős, teljesen fiatalokból álló zenekar és kórus egysége, a művek dallama. A fiatal karmester 2011-ben Szeged művészeti ösztöndíjasa volt, kamarazene-tanár, míg a főiskolai docens 2002 óta az Erkel Ferenc Vegyeskar és a Pasaréti Palló Imre énekkar karnagya is. Két évvel ezelőtt már vendége volt fesztiválunknak Händel Izrael Egyiptomban című művének bemutatásával. A halasi kiállítás megítélte jelenlétével Raáb András, a kiskunhalasi hitközség elnöke, valamint városunk kulturális életének számos szereplője.

Lezajlott az új zsidó év köszöntése is. A hagyományok szerint az első estén közel másfél százan jöttek el a Markovics Zolt főrabbi és fiatal orvosdoktor kántorunk, Rachamim Karo Yakov által recitált ros hásná istentiszteletra, de a többi napon is aktív volt a részvétel. Reméljük, hogy az őszi zsidó naptár további ünnepein is hasonló érdeklődés mutatkozik vallásunk iránt. A rabbi a tanítás mellett felhívta a figyelmet aktuális népszámlálási kötelezettségünkre, kérve, hogy minél többen vallják meg nyíltan hitüket, amely állandóan változó és nehezedő világunkban biztos támaszunk. Felajánlotta közösségünk adminisztratív segítségét is a kitöltéshez. Meghallgattuk Simon Peresz izraeli államelnök köszöntőjét, majd ima szöveget az egész emberiség békéjéért, az egyén boldogulásáért, jólétünkért. A közösségnek külön örömet szerzett, hogy mint az utolsó években gyakran, egyre több kisgyermek zsvijaja szakította meg az áhítatot. Zsidó ünnepeink, újévünk fesztiválkörnyezetbe öltöztetett még szebbé teszik az esztendő indulását, vallásunk, hagyományaink ápolását.

L. A.

Bethlen tér

Ritka, felemelő ünnepség színhelye volt a Bethlen téri status quo ante templom. Ros chodes elukor kapott héber nevet Weltner Péter és Frank Cintia három gyönyörű ikerlánya.

Ikrek a zsinagógában

Már az indulás is rendhagyó volt, hisz a megszokottnál egy órával később kezdődött az imádkozás, s mire a kislányok az örömszülőkkel megérkeztek, több mint száz ember köszöntötte az ünnepeltek. A tóra előtt Deutsch Róbert főrabbi adott nevet az újszülötteknek, s közben a család barátai közül Kertai Zolt, Sebes János és Beer György tartották kezükben a babákat: Lilit, Kamillát és Fannit. Tóth Emil és Schwezoff Dávid végezték a kántori teendőket.

Az imádkozást követő bőséges kiduson a főrabbi tanítása után Beer György és Winkler Miksa beszéltek szívhez szólóan az ünnepeltekhez. Mázál tov! Sok örömet és boldogságot kívánunk!

Dél-Pest: a Mazsihisz világi vezetése és a BZSH elnöke az avatón

Győr

A győri nagytemplomban mintegy 80 vendég előtt vették fel Ábrahám szövetségébe Villányi Ferenc és felesége, Móni újszülött fiát, Benedek Ádámot. A családtagokon és a helyi közösség tagjain kívül sokan eljöttek, még Dunaszerdahelyről is. Tóth Emil főkántor és Schwezoff Dávid kántor liturgiai énekükkel emelték a nap hangulatát.

A szertartást David Goldberg mohél-rabbi végezte. A szándok a nagyapa testvére, Villányi Jenő (Izrael) volt. Deutsch Róbert főrabbi a Jákob nevet adta a közösség legifjabb tagjának. Mázál tov, sok örömet kívánunk a szülőknél, nagyszülőknél, Villányi Tibornak, a győri kile vezetőjének és az egész közösségnek.

Dél-Pest

5772. tisri hó 4-én, Gedálja böjtjének napján, tóraavatóra gyűltek ösz-

sze a dél-pesti közösség tagjai és a meghívott vendégek.

A Hegedűs Gyula utcai körzet nagylelkű ajándéka volt a szent tekerés, melyet használatra kapott közösségünk, ahol eddig csak egy árválkodott a frigszekrényben.

Köszönet illeti XIII. kerületi hittestvéreinket, a nagylelkű támogatókat, a kile tagjait, akik adományaikkal segítettek, hogy a tóra a kisebb hibák kijavítására kikerüljön Izraelbe, azon belül is Jeruzsálemba, ahol egy szakavatott, fiatal magyar szófér, Micha Jerusalmi felújította. Keleti Dávid rabbi visszahozta, majd az utolsó betűt ünnepélyes keretek közt a helyszínen beírta.

Így már semmi akadály nem volt, hogy a tórát gyönyörű új ruhában, új pajzzsal a chupá alatt dallal és tánccal bekísérjük kis imatermünkbe.

Az eseményen jelen volt a Mazsihisz és a BZSH vezetősége, Pesterzsébet polgármestere, a csepeli TV és nagyon sok barátunk.

Ima az 1956-ban elesett zsidó hősökért

Irgalmas Istenünk! Fájdalom örvényéből, mélységes éjszaka sötétjéből Te-hozzád tekint a mi szemünk, gyászunkban, nagy keserűségünkben Tehozzád menekülünk.

Annyi könny pereg előttem, annyi sikoltás száll Feléd, annyi árvaság zokog a Te színed előtt, óh, irgalomnak hatalmas Istene, aléltak vagyunk mi, hogy a Te végzéseidet kutassuk, hogy perelők kétségbeeséssel kérdezzük mi Tőled: miért tetted árvákká a gyermekeket, miért vettél el az édesapjának, az édesanyjának jó fiát, miért szakítottad el a férjet a hívesétől, miért a forrón szeretett testvért a testvértől, miért borul ismeretlen hant annyi ifjú szív fölébe, miért kellett annyi új sírt hantolni temetőinkben, miért ez a végtelen bánat a nagyvilágon? Nekünk csak könnyeink vannak, nekünk csak imáink vannak, másutt sehol nincsen menedékünk, egyedül Tenélad. Óh, mi Istenünk! Akik szentséges önfeláldozással életüket adták oda hazájuk védelméért, akiknek fiatal testét golyó és páncélgránát-repez járta által, akik úgy távoztak e földről, hogy elvesztették az életcél, családot és boldog otthon: légy kegyelmes az ő megdicsőült lelkükhöz odafönn, a Te mennyeidnek országában. Jutalmazd meg őket a másvilág minden üdvösségével szent halálukért!

Óh, mivé is lennénk, ha nem tudnánk hinni, hogy az ő elmúlásuk nem lehet reménytelen.

Drága nevéket kegyelet, hála és szeretet hadd őrizze meg mindenkoron! Emlékeztük hadd válják áldásukra, hogy hozzájuk hasonlóan áldozatkész-ség, nemes életfelfogás dicsőítse meg a mi életünket is.

Hadd lássa az ő lelkük azt, hogy nem hiába ontották vérüket, hogy nem méltatlanokért helyezték oltárra életüket.

Óh, csöndesítsd el az emberi vadságot, a vérontás szellemét; add vissza az embereknél elvesztett méltóságát! Vigasztalj meg minden gyászolót siralmában, emeljed föl a porba zuhant szívüket! A gyásznak sötéttségét enyhítsd meg a megnyugvásnak szelíd sugárzásával, azzal a hittel, hogy kedveseink hős halála a legnemesebb halál volt; halál, amelyből élet fakad, halál, amely alvás, de örök dicsőség; örök élet a földön és a mennyekben egyaránt. Ámen.

Apró József,

az 56-os veteránok szövetségének elnöke

Nyilasok Auschwitzban!

Egy rövid közlés a Népszabadság 2011. október 20-i számában elindította bennem az életem jelentős történelmi eseményeire való emlékezést.

Személyes életem fontos eseményei az idők múltával elhalványodnak bennem. Talán azért, mert a történelmi események, évfordulók meghatározták személyes-privát életem alakulását is.

1944. március 19-én a németek megszállták Magyarországot. Véget ért a gyermek- és serdülőkorom. 1944. október 15-én Szálasi Ferenc vezetésével a nyilasok átvették a hatalmat Horthy Miklóstól.

1944. november 16-án már több ezer társammal a híres-hírhedt KISOK-pályáról a magyar rendőrök és nyilasok kíséretében indultunk az ismeretlen felé. Szerencsém volt, én Budapesten maradtam. 1945. január 18-án felszabadultunk. Életem, de nem örültem az életnek, mert elvesztettem apámat, és ezzel a fiatalságom is véget ért.

Felnőtté váltam anélkül, hogy fiatal lettem volna.

Egyéni életem tulajdonképpen sikeresnek mondható. Dolgoztam, tanultam, diplomát szereztem, férjhez mentem. Sok jó barátot szereztem, és kevés ellenséget tudhatok magaménak. Eddig azt hittem, hogy az életem végén már nem érhet semmi meglepetés, váratlan esemény.

Tévedtem! 2011. október 16-án 50-60 fős magyar csoport utazott Auschwitzba. Nem azért mentek, hogy megemlékezzenek a több millió meggyilkolt gyermekről, fiatalról és általában az emberekről, hanem azért, hogy megbecsülnék emléküket, hogy magukra vegyék a horogkeresztes láncot, lobogtassák az árpádsávos zászlót és éltessék azokat, akik olyan mérhetetlenül sok embert elpusztítottak. „Többet kellett volna” – mondták vagy gondolták.

2011. október 16-a egy újabb dátum, amit míg élek, nem fogok elfelejteni. Szeretném megélni, hogy ezeket a „tréfás kedvű fiúkat” az arra illetékes szervek felelősségre vonják, és megtanítsák arra, hogy a Ne öl! parancsa mindenkire vonatkozik.

Krausz Éva
gyógypedagógus

Az Alapítvány a Szeretkórház Műszerezettségének Fejlesztésére ezúton köszöni a támogatást, amely az szja 1%-ának átutalásából segítette munkáját. Az összeg rendelkezés szerinti felhasználása – gyógyászati segédeszközök beszerzése – megtörtént.

Az alapítvány kuratóriuma

LAKÁS, ÉPÜLET FELÚJÍTÁSA

- Alpinista módon homlokzatjavítás, tetőfedés
- Festés, mázolás, tapétázás, csempézés
- Műszaki vezetés, árajánlat-készítés hitelevélhez is

FRANK (alapítva: 1892/1972)

Tel./fax: (1) 331-5743

E-mail: frank1063@t-online.hu

Munkadíjból 5% kedvezmény!

Rólunk szolt a „Rólunk szól” Debrecenben

A debreceni hitközség Rólunk szól (Az elmúlt száz év – jelenünk, jövőnk) címmel tartotta a határon túli testvérhitközségek részvételével immár tizenkettedik konferenciáját. A téma aktualitását a Kápolnási utcai zsinagóga 100 éves fennállása adta.

A vendéglátók úgy tervezték – és ez sikerrel meg is valósult –, hogy a visszatekintések, elemzések mellett nagyobb teret, több időt szánunk arra, hogy közösségek, szervezetek mutathassák be mindennapjaikat, valós problémáikat.

A konferencia szövegírója Heller Zsolt etnográfus-folklorista volt.

Péntek

A zsűfőliség megtelt díszteremben – a teljesség igénye nélkül – helyet foglalt szóokként Papp László alpolgármester; Halász János, a kulturális ügyekért felelős korábbi alpolgármester, a Nemzeti Erőforrás Minisztérium államtitkára, parlamenti képviselő; a társaságok regionális képviselői; a Mazsihisz részéről Feldmájér Péter elnök és Zoltai Gusztáv ügyvezető igazgató.

Elsőként Heller Zsolt köszöntötte a megjelenteket, és egy különleges produkciót jelentett be: a Schindler listája film betétdalára koreografált balettrészletet az Allegra művészcsoporthoz tartozó táncosok, Márkus Luca adta elő.

Ezután a DZSH elnöke, Horovitz Tamás osztotta meg gondolatait a mintegy 160 (ebből száz határon túlról érkezett) résztvevővel. A szóok egybeként elmondta: ez az év rendhagyó. Ebben az évben önkéntesek, közösségek, szervezetek lesznek a főszereplők, bemutatva munkájukat, eredményeiket, mindennapi életüket, megismeretve ezzel más közösségeket, hogy tanulhassanak egymás sikereiből, láthassák mások munkáját a zsidó élethez fűződő bármely területéről.

Feltehetik a kérdést, hogy kiért, miért fontos ez. Értünk, a zsidóságunkért, azért, hogy láthassuk egymás örömét, csalódását, gondjait, és persze a megoldásra váró feladatokat. Azért, hogy a problémákról közösen gondolkodjunk, függetlenül attól, hogy a zsidó vallási, társadalmi, kulturális életben milyen szerepet töltünk be.

Második előadónak az alpolgármester lépett a mikrofonhoz. Többek között kifejezte elismerését a DZSH-nak, hogy immár 12. alkalommal adnak otthont a debreceni és a határon túli testvérhitközségek találkozóinak. Ahhoz, hogy egyszer feldolgozzuk és túllépünk az elmúlt száz év tragédiáin, újra kell építeni és meg kell erősíteni közösségeinket. Ezért fontos – tette hozzá Papp László –, hogy emlékezzünk és megbeszéljük múltunkat, erősítve ezáltal a jelenbe és a jövőbe vetett hitet. Bízom benne, hogy ez a találkozó valamennyiünk épülésére szolgálva erősíti a kárpát-medencei zsidóság összetartozását, kitartását és hitét.

Zoltai Gusztáv megnyitójában elmondta: a magyarországi zsidóság teremtő értékeivel tisztában vagyunk. A Mazsihisz minden erejével azon van, hogy e szellemi potenciálról szívesen, de határozottan tájékoztassa a társadalmi közvéleményt, a kormányzatot, a lakosságot, a gazdasági és szellemi köröket. Nem kívánunk előnyt és kivételezettséget, de a demokrácia és a szabadság jegyében, európai törvényi normák szerint szeretnénk létezni, alkotni. Az igazgató hozzátette: ugyanebből az alapelvekből kiindulva lépünk fel minden torz nézet ellen. Tiltakozunk a jobboldal egyre szélsőségesebb megnyilvánulásai miatt, s elvárjuk, hogy a kormány tegyen meg mindent a szemétdomb-ideológusok megállítására, a nyilas szerveződések megfékezésére. Felháborítónak tartjuk – jelentette ki –, hogy Hitlert és Szálait idéző légkörben veszteljenek, ríogassanak bennünket holmi rongyosgárdák és betyárkálók, s ordenáré útszéli hangon emlegessenek, szidalmazzanak egy magyar történelmi egyházat.

Ami engem és közvetlen munkatársaimat illeti – emelte ki Zoltai Gusztáv –, hadd mondjam el: minden erőnkkel, tapasztalatunkkal,

gyakorlatunkkal, kapcsolataink mozgósításával azon leszünk, hogy szilárdítsuk és erősítsük központi apparátusunkat, szervezzük és zökkenőmentessé tegyük a templomi, körzeti munkát. A hitélet személyi és tárgyi feltételeit maradéktalanul megteremtjük, miként figyelemmel és empátiával adunk nagyobb lendületet a zsinagógai életnek. Az infrastruktúra egyes elemeit szeretnénk minden eddiginél pontosabban egymáshoz illeszteni, így segítve a templomi tanulást, a péntek esti kidusokat, a szombati tóraolvasást, a szombatbúcsúztató összejöveteleket, ünnepeinket.

A Mazsihisz célja, hogy a magyar neológ zsidóság spirituális kötelei megerősödjenek, szellemi értelemben magásra szármalyjanak – folytatva az ügyvezető igazgató. Együttáll hangszólította a szervezet azon törekvését is, hogy vallási és polgári teljesítménye, hazaszeretete, kézfogása a társaságokkal, korszokösszege a néppel tiszteletet keltsen, s bátran, szilárdan, büszkén álljon a progresszív haladásban. Mert úgy valljuk – mondta –, nekünk nemcsak a jelenben kell helyt állnunk, hanem a jövő nemzedékei előtt is vizsgázni illik. És ebben a bizonyítványban a zsidó szellem hagyományainak megfelelően kizárólag jeles osztályzatot szeretnénk a magunkénak mondani.

Ezután a Mazsihisz elnöke, Feldmájér Péter vette át a szót. Életben maradt eleink többsége úgy döntött – mondta az elnök –, hogy itt akar élni Magyarországon, dacára annak, ami itt történt az 1930-as, 40-es években. Tudjuk, Magyarországról a zsidóság 20–30 százaléka ment el, javarészüket Nyugat-Európába, Észak-Amerikába, kisebb részük Izraelbe. Nehéz volt akkor itt élni. Könnyű ma azt kérdezni, vajon miért döntöttek úgy, hogy párttagok lesznek, miért döntöttek úgy, hogy nem járnak a zsinagógába, vagy miért döntöttek úgy, hogy a zsinagógába járnak. Egy biztos, nekik köszönhetjük, hogy itt lehetünk! Akkor, amikor gondolkodunk azon, hogy miként menjünk tovább, nem megítélni kell őket. Mert nem mi hozzuk az ítéletet, mi nem bírók vagyunk. Az Örökkévaló az igazságos bíró! Hamarosan, napokon belül, felettünk is kimondja az ítéletet.

Nekünk csak tanulni kell abból, ami itt történt az 50-es, 60-as években, és ennek megfelelően kell továbblépnünk – folytatta Feldmájér Péter. – Nem mondhatjuk azt, hogy nem tudjuk, mi történt, nem mondhatjuk azt, hogy a döntéseinket nem tudjuk megfontolni. Ma már tudjuk, mi történt a zsidósággal a holokauszt megelőzően, tudjuk, mi történt az 50-es évektől, amikor az állam totális repressziót gyakorolt Magyarországon az egész társadalom és benne a zsidóság felett. Tudjuk, hová vezetett az, amikor a zsidóság hagyta, hogy a kormányzat a legbelsőbb ügyeibe beleszóljon. Most ugyanilyen kihívás elé nézünk.

Nem szabad engedni az integritásunkból, nem szabad engedni, hogy a saját ügyeinkben ne saját magunk döntsünk. Együttesen kell gondolkodni, s bármilyen vita van, azt magunk között kell eldönteni. Kínkeserves, nehéz út ez itt Magyarországon, és máshol is. Ha valamelyik fél úgy gondolja, hogy állami segítséget vesz igénybe az igazsága bizonyításához, annak már látható a következményeit. Tudjuk, hova jutott a magyar zsidóság az 50-es, 60-as években. Ugyanaz a halálos ölelés, ugyanaz a halálos cukorfalat lett most felkínálva nagyon sok zsidó

csoporthoz. Csak óva inthetünk mindenkit, gondolkozzon el, hogy hova fog jutni, aki ezen az úton elindul.

Egyebek mellett az elnök beszélt arról is, hogy az elmúlt 20 évben milyen iszonyú hatalomra, szellemi befolyásra tett szert a szélsőjobboldal. A korábban egészen kis csoportokat befolyásoló, kifejezetten zsidóellenes érzelmeire utazó párt most már oda jutott, hogy ő képes irányítani adott esetben a Fővárosi Közigyelést, és belehajszolhatja egy antiszemita hecckampányba. A főpolgármester, a konzervatív fővárosi képviselő attól való félelmükben, hogy lemaradnak a magyarságvédő versenyben, odaálltak a gyűlölködők mellé. Ez nyilvánvalóan az egész országra kihat, és meghatározza a budapesti és az egész magyarországi zsidóság hangulatát.

Feldmájér Péter hangsúlyozta: nagyon sokat várunk attól a programtól is, amely biztosítja, hogy a határon túli vihéssék el a diákokat megismerkedni az ottani magyarság életével, az ottani körülményekkel. Meg kell értenie a magyarországi tanulóifjúságnak, hogy a zsidóság 1944 előtt ezeken a területeken a magyar társadalom szerves részének élt, és ez jól működött, bármi is történt azóta. A Mazsihisz javasolta a kormánynak, hogy e programokba a zsidó emlékhelyeket is vonják be, elsősorban a temetőket, a volt zsinagógákat és az egyéb kulturális létesítményeket. Másrészt kérte, kapjon arra is forrásokat, hogy a diákokat el lehessen utaztatni a magyarság legnagyobb temetőjébe, Auschwitzba. Csak ott, a helyszínen érthetik meg igazán a holokauszt szörnyűségét.

A péntek délelőtti utolsó szónoka, a DZSH rabbija, Aser Ehrenfeld elmondta: ez a tizenkettedik konferencia, álljunk hát meg a következő évi, a 13. előtt. Mit jelent ilyen esetben a bár micva? Nem más, mint az ember kötelességét, hogy a parancsok szerint cselekedjen. Itt az idő ellenőrizni, hogy az elmúlt években teljesítettük-e terveinket, és milyen eredményeket értünk el.

Az első konferencia az idősök és a fiatalok helyzetét állította a középpontba – emlékeztetett a rabbi. – Ez azt is jelenti, hogy már akkor is foglalkoztunk azzal a témával, amely a mai napig aktuális: küszködünk megtartani közösségünkben az idősöket és közelíteni a fiatalokhoz. Előbbi vélhetően sikerült teljesíteni, utóbbiban nem vagyunk biztosak.

A megnyitó-köszöntő referátumok, beszédek után a konferencia résztvevői egy hatalmas sátorban fogasztották el „zenés” ebédjüket: rendhagyó módon Izrael címmel egy rockoratórium hangzott el Mike Ádám és Fekete Dániel előadásában és hangszerelésében.

A tanácskozás délutáni szekciójában két sokoldalú művész, Berényi Zsófi („Remiss elegance”) és Urbancsok Zsolt történész, levéltáros („Időtlen pillanatok”) közös fotókiállításának megnyitóján Márkus Luca szavalta el Heller Zsoltnak a tematikához kapcsolódó költeményeit.

Ahogy a felvezetőben elhangzott: a fotóművész általában, s ez esetben is, alkotásaiban helyettünk lát, gondolkodik, az általuk megfogalmazottakat mi gyakoroljuk nem is merjük kimondani. Egyéni a látásmódjuk, szinte megszállottak. Mindkét fotós elmondta: a versekből is merítették ihletet.

A kiállítás megtekintése után ismét helyet foglaltak a résztvevők, s kezdetét vette a konferencia érdemi része.

Halász János államtitkár volt a szó. Egyebek mellett beszélt arról, hogy az első zsidó vallású debreceni polgárok nem csak kevesen voltak, de különösen gazdagnak sem voltak nevezhetők. Emiatt a hitközség csak lassan, nagy áldozatok árán tudott intézményeket alapítani. 1842-től volt saját temetőjük, de imaházat csak 1852-ben tudtak emelni, amit 1865-ben költöztettek egy nagyobb,

am még mindig ideiglenes épületbe. 1856-tól – mint mondta – kétértelmű iskola is szolgált a hitközséget. A kezdetleges, rozoga imaházról hosszú út vezetett 1910-ig, a ragyogó szépségű Kápolnási utcai zsinagóga megnyitására. Az út nem csak időben, de társadalmilag is hosszú volt. Debrecen város zsidó közössége a majdnem ötven év alatt nemcsak szívós élni akarását, kitartását bizonyította, nemcsak azt, hogy magas szociális célok érdekében képesek összefogni és áldozatot hozni, hanem azt is, hogy az ide beköltöző izraelita vallású magyarok szívvel-lélekkel debrecenieké is váltak. Az államtitkár végezetül kihangsúlyozta, hogy a debreceni zsidók hűségüket és magyarságukat az első világháború csatáira is bizonyították. A zsinagóga oldalfalán látható, 269 nevet tartalmazó hősi névsor nem egy olyan zsidó katonának állít emléket, aki a sorozat be sem várva, önként jelentkezett szolgálatra. Ezt, az izraelita és keresztény magyarok, debreceniek közti összefogást, szolidaritást próbálták meg lerombolni az ordas eszmék az 1930-as, 40-es években. A vérszörnyűségeket túlélő debreceni zsidóság hűségét azonban nem tudták megtörni, mint azoknak az anyanyelvét és nemzeti érzését sem sikerült elrabolni, akik Trianon után az utódállamok területére kerülve, a kettős kisebbségi lét szorításában maradtak meg magyarnak és zsidónak, egyszerre állva ellent a csábításnak és a kényszernek.

Az államtitkár szavait követően a Romániai Hitközségek Szövetsége, a Fedrom alelnöke, Paul Schwartz prezentációja volt látható, amely ismertette feladataikat és céljaikat (segélyezés, községi törekvések stb.), a szervezet fejlődési szakaszait. Láthattunk népszámlálási adatokat, képeket néhány temetőről, melyből 821 van az országban, a 87 zsinagóga közül párat, 34 műemlékük egy részét, hallhattunk az orvosi ellátásról és a könyvtudásról is, a kulturális életéről, a hagyományörzészéről és az ünnepi eseményekről.

A Tiszafüredi Menóra Alapítvány munkájában Szegő Ágnes és Róth László (ORZSE, HDKE) engedtek bepillantani. Tájékoztatót kaptunk a három évtizedes kutatásról, s arról is, hogy a fiatalok gyakorta torz szemléletnek megváltoztatásához hasznos, ha szűkebb környezetük ismeretanyagával tisztában vannak. Szegő Ágnes egy angol nyelvű honlapot mutatott be, ahol egyebek mellett anyakönyvi adatok és egy gyűjtőoldal található a kárpátaljai zsidóságról.

A szájtton régi városfotók, mai képek, rabbik, zsinagógák, második világháborús dokumentumok, nevek, évszámok, temetők, mártíremlékművek is szerepelnek, valamint egy virtuális emlékfal.

Róth László a magyar weblapról tartott előadást, ahol menüpontok segítségével elérhetők pl. térképek, a hajdani vármegyék 1910-től, források, valamint statisztikai adatok és kutatási eredmények. A szakember munkáját dicséri a Heves megyei adatgyűjtés olvasható eredménye, de például Egerről és Füzesabonyról is sokat tudhat meg az oldalt böngésző. Az ő javaslatára valósult meg a településkénti mártírlista és a temetőkről adható információ is.

Kovács Róbert (Szabadka) prezentációja volt az egyik leglátványosabb. A film átfogóan mutatta be a régi és a mai városok zsidó életét, történelmi hagyatékát. Láthattunk néhány képet az első zsidó letelepülőkről, megtudtuk, hogy 12-en alapították meg a hitközséget. Az elnök beszélt identitásról, asszimilációról, 1848 megítéléséről, a kiegyezés utáni időszakról. A nagyon aktív Nőegylet elnöke és a térségből felszólaló egyaránt beszélt a nő, az anya kiemelt szerepéről, a tanítás és a tanulás fontosságáról, a zsidó életformáról, a holokausztról, a korábbi zsidó populációhoz mért kisszámú

visszatértről. Más ideálok – más követelmények címmel az 50-es évekről is szó esett. Csodajelenségnek nevezte Kovács Róbert egy 44-ben Auschwitzba menő vagonban elrejtett tóratekeres megmentését és hódmezővásárhelyi felbukkanását.

Paszternák Tamás (Révkomárom képviselője) igényes ismertetést hozott a 220 éves közösség ma mintegy 50 fős zsidóságáról. Láthattuk az elmúlt 15 évben megindult fejlődés szakaszait a négy alappillér: hitélet, oktatás, kulturális élet és szociális ellátottság tekintetében. A menüponatok böngészése során kiderült, hogy a főbb témák – mint megoldandó gondok és feladatok, a vallási és közösségi élet megszervezése, pénzügyi források és a stabilitás biztosítása, a tagság aktivizálása, a temetői állapotok normalizálása és a kommunikációs problémák kezelése – további kutakodásra is alkalmasak.

Ionel Schlesinger, az Aradi Zsidó Hitközségek elnöke kifejtette törekvéseit, például: jó közérzet biztosítása a közösség tagjainak, jó zsidó és keresztény együttélés – itt számos közös pontot sorolt, szolt felborult értékrendszerű világunkról, kifejezte óhaját megtalálni a fellépés módjait a szélsőségekkel szemben. A célok elérésének, a megismerés lehetőségeinek különféle módjait sorolta, mint aktív részvétel a vallási eseményeken, nyílt, baráti viszony, közös programok más felekezettel, kommunikációs csatornákon való megmutatkozás, holokauszt-megemlékeztetés, a túlélők iskolai előadásai, éves koncert az aradi zsinagógában, kórushangversenyek, judaisztikai központ stb.

Negyela László (Szabadka) a www.zsinagoga.com létrehozójaként, holokauszt-szakértőként adott képes beszámolót.

A konferencia pénteki napját istentisztelet (Aser Ehrenfeld rabbi és Budapesti Nógrádi Gergely kántor funkcionálásával), kidus és közös vacsora zárta. Itt került sor Gábor György, a Pávai utcai körzet elnöke részéről három fiatal közösségi vezető bemutatására, ami híven tükrözi, hogy nemzedékről nemzedékre vannak olyanok, akiket hajt a lelkesedés, hogy valami hasznosat hajtsanak végre. Ők a Zsidó Fiatalok Magyarországi Egyesületének vezetői: Petri László (Lativ Kolel), a UJS Debrecen, Kürti Csaba (JMPoint), a UJS Pécs és Gábor György, a UJS Szeged alapító elnökei.

Gábor György ismertette a Páva utcai zsinagóga és közösség újjáépítésének látható eredményeit.

Szombat

Ezen a napon természetesen technika nélküli, azaz hangosításmentes órák tették próbára az előadók hangszálait. Elsőként a salgótarjáni hitközség elnöke, Tóth Klára tartott beszámolót. Beszélt kis létszámú és sajnos eleredgett közösségükről, mely 1895-ben alakult, és akkori vallási irányítója Deutsch Mózes főrabbi volt, első zsinagógájukat pedig 1902-ben avatták fel. Az épület átvészelte a két világháborút, a német megszállás alatt raktárnak használták. A visszatért közösség még 1969-ig vehette igénybe a templomot. Az elnök szolt a város korabeli zsidóságának meghatározó szerepéről, az 1940-es populációról, majd az alig töredék túlélőről. Hallhattunk az 1992-es temetőrészfelújításról, az imaház-szertartási épület gondnoki lakásának 1995-ös átadásáról, a szécsényi temető 2005-től felvállalt gondozásáról. 1999-ben elkészült az 1470 mártír nevét megőrző emlékmű is.

Horovitz Tamás debreceni elnök elégedetten beszélt a Mazsihiszhez fűződő példaértékű kapcsolatokról, közösségükről, ahol „minden működik”, de ott is megteremtendő a vallási élet feltételrendszere. Rabbi funkcionál náluk, működő zsinagógájuk van napi két minijánál, kóser

(Folytatás a 4. oldalon)

Rólunk szolt a „Rólunk szolt” Debrecenben

(Folytatás a 3. oldalról)

konyhában főznek, és látogatható a mikve is. Az elnök hangsúlyozta, milyen nehéz helyzetben vannak a kisebb hitközségek, és elismerte: komoly reformra, egységre, együttműködésre van szükség. Majd feltette a kérdéseket: Mit is nevezünk hitközségnek? Meddig szolt rólunk a jövő?

Hozzászólások következtek a szombat délelőtti tanácskozás során. Róth Tibor (Brassó) néhány érdekes gondolatot vetett fel, mint például: a találkozó célja maga a találkozás, a hitközségek közti vetélkedés nem előremutató, a legtöbb helyen nincs meg az, ami Debrecenben működik, szerinte az ünnepek megtartása, a

belül a kipárolt beszélt, kérdezett és válaszolt. Ezt követte a nonverbális megnyilvánulások témája: a mozgásgesztikulálás mint felismerhetőség, megkülönböztethetőség, majd beszélt arról, hogy tetteinkkel is kommunikálunk, de ehhez felkészülésre lenne szükség. Szolt az álláskereséshez szükséges fortélyokról is.

Érdekes volt megtudni, hogy a régi zsidó hagyomány szerinti házasságszerzés is a kommunikáció egyik fajtája.

Breuer a hallgatók sorában ülők közül megszólította Kürti Csabát, akit a weboldal ismerkedési funkciója során szerzett tapasztalatairól kérdezett, majd Paszternák Tamástól érdeklődött a különféle pályázatokkal és a révkomáromi zsinagóga látogatottságával kapcsolatban.

A Múlt és Jövő képviselőjében helyet foglaló Fenyő Ágnessel a könyvről mint kommunikációról folytatott érdekes eszmecsere Breuer Péter.

A fórum második vendége Lichtmann Tamás (ORZSE) volt, aki a „Zsidó kulturális örökségünk” vitaindító témát vetette fel. Az aktualitások keretében szó esett a kitüntetését át nem vevő Schweitzer József nyugalmazott országos főrabbi és a díszpolgári címtől megfosztott Kertész Ákos író esetéről, utóbbival kapcsolatban a professzor pontosan tájékoztatott az ominózus, kiragadott és felkapott mondatok eredetéről, majd az író sokat vitatott, korszakos Makra című könyvéről szolt. Nagyon érdekes volt, amikor az előadó felvetette: mit lehetne beilleszteni az irodalom tárgyba? Milyen hatást keltet, ha a fiatalok nem tudnak a történelmi előzményről? A Pozsonyi Zsidó Múzeumba a gyermekek már első osztályos koruktól rendszeresen járnak, az iskolákban pedig túlélők tartanak előadásokat.

Heller Zsolt felvetése: vajon a Kertész Ákos-esetnek lehet-e olyan következménye, hatása, mely visszaveti bármiben is kortárs íróinkat, mint például Heller Ágnes vagy Konrád Györgyöt?

Ezután mincha, majd máriv ima, havdala, s utána vacsora következett, s a már nagyon várt műsor, melynek során Márkus Luca énekelt, Székelyi József pedig a már Pesten is sikerrel futó Hej, Salamon Béla című darabot adta elő.

Vasárnap

A tanácskozás utolsó, összegző záró napján elsőként Kolozsvár küldötte beszélt közösségükről. 404 tagja van a hitközségnek, de ez a létszám csak töredéke a közel 17 ezres háború előttiinek. Az idősök magányának enyhítéséért sokat tesznek, így kirándulásokat szerveznek, klubélet zajlik, háztartási segítséget nyújtanak, akár átvállalják ügyeik intézését is – és sokat beszélgetnek velük.

A következő szónok, Urbancsok Zsolt Makón él, ahol levéltárosként dolgozik, emellett a helyi zsidóság történetét kutatja és a holokauszt oktatásával foglalkozik. Saját bevállalása szerint húsz év tapasztalata és a 2007-ben elvégzett Jad Vasem-kurzus meggyőzte arról, hogy a soát a hagyományos módon tanítani nem lehet.

A „virtuális makói zsidó közösségről” Urbancsok Zsolt elmondta, hogy az innen elszármazottak létrehozta egy „világszervezetet”, Asdodban épült tanház, s ott funkcionál a „makói rebbe”. Június hónapban a világ minden részéről zárandokolnak a városba, ilyenkor megtelik a zsinagóga hívekké. Az előadó természetesen beszélt az elmúlt években történt atrocitásokról is.

Ezután Temesvár bemutatkozó kisfilmjét láthattuk Emlékek útján címmel, amelyből megismerhettük a város múltját, a régi épületeket, azok tervezőit, építőit, a zsidók által vezetett üzleteket, és több zsinagóga fotója is felbukkant. A legrégebbi temetkezés ideje az adatok szerint 1936. Megtudtuk, hogy már 1905-ben működött hitközség, és azt is, hogy 1963-

ig a zsidó gazdasági és hitélet virágzott.

A filmben rendezvényeket, bár micvákat láttunk, valamint az 1919-ben átadott zsidó iskolát, kollégiumot, mely később német kórházként funkcionált, majd államosították.

Kürti Csaba, a JMPoint első embe-re tömör áttekintést nyújtott a kezdetektől (2002) napjainkig. Elmondta, hogy tevékenységük elismertségét jelzi az is, hogy 2009/2010-ben szerepelhettek Európa tizenkét leginnovatívabb szervezete között.

Weboldalukon minden érdeklődési kör megtalálhatja a számára kívánatosat: barátot, társaságot, találkozókat. Ezenkívül állásközvetítés, blogok, fő-

gi tevékenységéről, megismerhettük az alapítókat, a támogatókat, összeállítás láthattunk azokról az emberekről, a csapatról, akik gondoskodnak a különféle korosztály szórakoztatásáról, tanításáról, idejük eltöltéséről. Megtudtuk, kinek mit nyújt a ház, milyen céljaik vannak.

A 400 tagú pozsonyi hitközség küldötte, az ottani Zsidó Múzeum igazgatója sok egyéb mellett beszélt az utolsó pozsonyi zsinagóga kihasználtságáról, a két temető állapotáról, a rabbisírokról, a Chátám Szóférmauzóleumról.

A brassói hitközség múltjáról jelenéről többek között elhangzott, hogy 200 éve telepedett le az első zsidó, de a hajdan közel 800 ezres populációval szemben jelenleg 230 tagról beszélhetünk. A zsinagóga működik, egész napos nyitva tartással, s eddig mintegy 25 ezren keresték fel. Történelmi áttekintést kaphattunk az észak-erdélyi, besszarábiai, bukovinai zsidók sorsáról, a 49-es cionista mozgalom előretöréséről majd betiltásáról, a sportegyesületek megszűntéről, Rosen főrabbi intézkedéseiről, a 70-es évekbeli „életre kapás” időszakáról: kóser étterem, kórus, talmud-tóra stb. Szó esett az alijáról is, melynek következtében ma mintegy 400 000 romániai születésű zsidó él Izraelben. Sok nagyszabású rendezvényt tartanak, egy Joint-kölcsönből kóser éttermet s a zsinagóga udvarán egy ligetet létesítettek, ahol a tu bisváti faültéseknek köszönhetően egyre szebb a környezet.

A konferencia utolsó szónokaként a szatmárnémeti hitközség elnöke elmondta, hogy közel száz taggal rendelkeznek, és 126 temetőt gondoznak. Demográfiai és statisztikai adatokat osztott meg a jelenlévőkkel földdarabok megvásárlásáról, zsinagógaépítésekéről.

A háromnapos konferencia első zárogondolata Aser Ehrenfeldtől hangzott el. A vallási vezető megállapította: ez a tanácskozás más volt, mint a korábbiak, itt most mindenkire elegendő idő jutott. Sok hasonlóságot lehet felfedezni a résztvevők beszámolóiban, de kérdés, mit hoz majd a jövő. Úgy vélte: foglalkozni kell a jelennel,

a múlt legyen a történészeké. A jövő? Csak jósólni lehetne...

Horovitz Tamás megerősítette: a matematika ígérte változás valóban jól érvényesült, és sikeresnek lehet értékelni az elmúlt napokban történeteket. Az együttműködés felgyorsult világunkban a jövőben is érezhető lesz, de most a jelenleg fennálló gondok megoldása a legfontosabb. Egy korábban jelzett szándéknyilatkozat (lásd a cikk végén) deklarálásával kapcsolatosan ismételt felajánlotta a debreceni hitközség segítségét. Összegezve az eseményeket, az elnök vázlatpontokban ismertette az elhangzott témákat, fontosabb javaslatokat.

Horovitz Tamás, a DZSH elnöke

holokausztmegemlékezések még nem jelennek zsidó jövőt.

Grósz Zsuzsa (Debrecen, előljáró) elmondta, hogy nem csak a városbéli zsidókról, de a környék településein élőkről sem feledkeznek meg. Javaslata: a földrajzi távolságot figyelembe véve, a nem túl messze élők ünnepeinek közösen a debreceniekkel itt, ahol minden adott.

A nagyváradi születésű Ehrenfeld rabbi a tanulást befektetésnek nevezte, hozzátéve: a fiatal azután majd eldönti, melyik irányzathoz kíván csatlakozni. A törái törvény egy!

Dickmann Sándor (Debrecen, előljáró) a sok hasonló bemutatkozó történethez csatlakozva elmondta: ugyanaz a múlt, közősek a gyökerek. Majd feltette a kérdést: miért nem elérhető a fiatalok? Ezután megjegyezte, az igazi közösségi élmény nem feltétlenül csak az, ha részt veszünk a különféle rendezvényeken, hanem az, ha ezt egymás megismerésére is fordítjuk.

A Fedrom igazgatótanácsának tagja, az aradi elnök olyan vallási-világi témájú stratégiát javasolt, mely felméréseken alapulna, megvalósítása a közösség bevonásával történne, a társhitközségekkel együttműködve.

Horovitz Tamás a neológ-ortodox téma kapcsán történelmi áttekintést adott, majd olyan együttműködést vetett fel, ahol nem érezhetik a kisebb hitközségek úgy, hogy hátrányban lennének. A hitélet rabbiával, kántorral való megéléséhez javasolta a kapcsolat felvételét az ORZSE-val.

A Múlt és Jövő Kiadó képviselőjében megjelent Fenyő Ágnes komoly könyvválasztékkal rukkolt ki a háromnapos konferencia során, és hozzászólásokkal színesítette a palettát.

A Kiskunhalasról érkezett előadó ismertette az 1700-as évek zsidó életét, szolt zsinagógáról, iskolaépületről, a vágodáról, amikor még működött... Jónak ítélte a konferencia létét. Számadatokat említett, miszerint az elhurcoltak mintegy 35%-a tért vissza. Elmondta, hogy napjainkban is van tóraolvasás, vannak vallásos emberek, de rabbi csak ritkán, Szegedről érkezik hozzájuk.

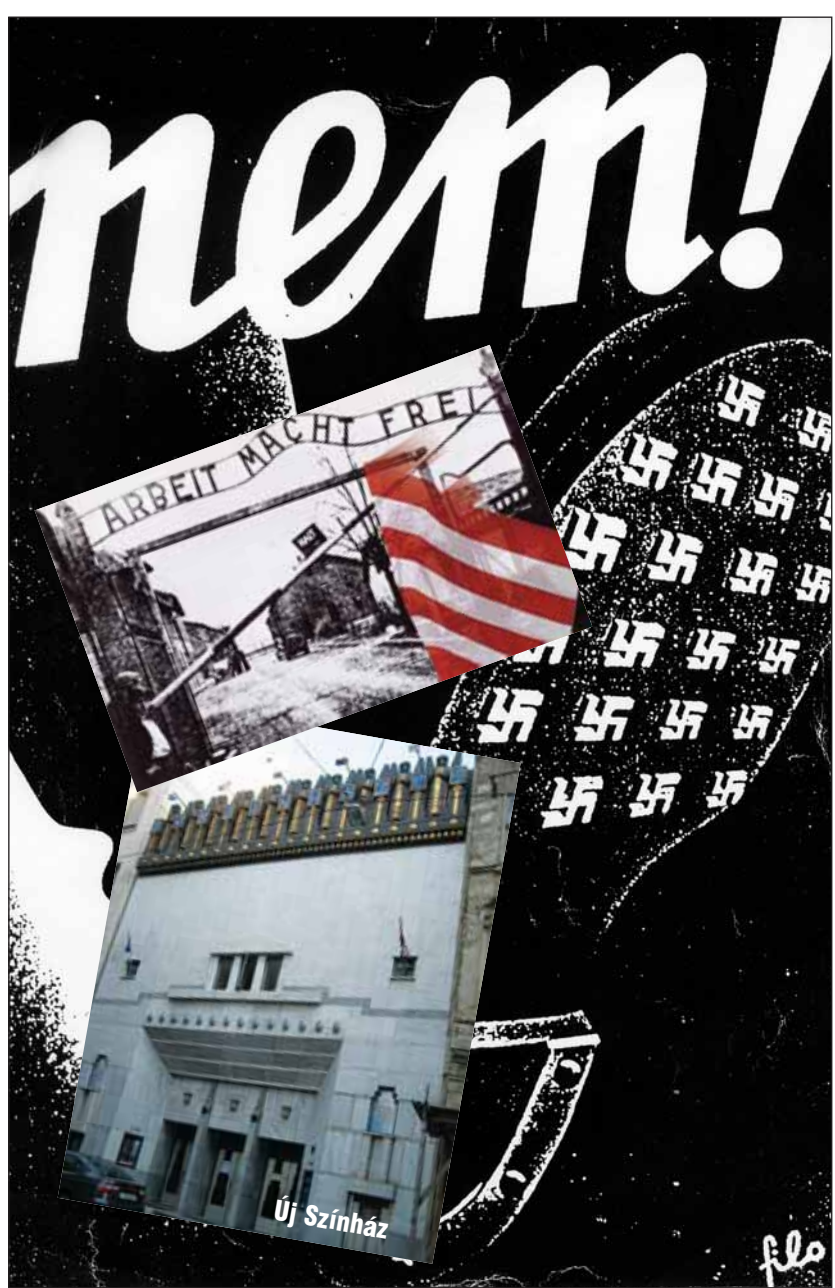
A helyiség berendezése ekkor fórumnak megfelelővé alakult, melyen elsőként Breuer Pétert hallhattuk Zsidó kommunikáció címmel. Bevezetésképp a zsidó szimbólumokról, azon

Feldmájer Péter Mazsihisz-elnök

rumok színesítik a kínálatot. Néhány éve jött létre a JewBox, ahol sok témában (rádiócsatorna, kották, dalszövegek) szörfözhet a netező. 2008-ban jött létre a JMPoint Akadémia: 30 tárgyban 17 oktató mintegy 500 hallgatót képez. A Virtuális Zsidó Múzeumban közös múltunk emlékei, zsidó vallás-kulturális tárgyaink gyűjteménye látható.

Gábor Mónika a Bálint Ház programfilmjét hozta el Debrecenbe. Tájékoztatót kaptunk az intézmény eddi-

Zoltai Gusztáv ügyvezető igazgató

S álljon most itt a tudósító összegzése is. Ez a pár nap nem csak a résztvevők számára volt feszített tempójú. Ezt meg kellett szervezni, ezt létre kellett hozni egy közösségnek, felkészülni szazon túli létszám elszállásolására, testi, lelki, kulturális jóllakására. Heller Zsolt a konferencia során minden energiájával-idegszálával jelen volt, narratorként, levezetőként, szónokként, szereplőként. Horovitz Tamás az egész eseményt figyelemmel kísérte, azonnal reflektálva minden felvetésre, Zámboi Edit pedig sok-sok éves tapasztalatával koordinált, szervezett, és elsimította, ha volt mit.

A kóser konyha kis létszámú személyzete Amál rutinjából eredően gondoskodott a kulináris élvezetekről, a hitéletet napi két minjással Aser Ehrenfeld és Nógrádi Gergely (Frankel Leó úti zsinagóga) tették teljessé. Köszönet mindezekért nekik, és azoknak is, akik a háttérben maradv dolgoztak a zökönőmentes lebonyolítás érdekében.

Következzék tehát az elnök által felvetett javaslat, melyet deklaráltak is, s mint MTI-közleményt osztom meg az olvasókkal:

A konferencia harmadik napján, a tanácskozáson elhangzott és egyöntetűen megfogalmazott elvek alapján Horovitz Tamás, a Debreceni Zsidó Hitközség elnöke kezdeményezésére a jelen levő hitközségek és szervezetek szándéknyilatkozatot írtak alá, melyben tagságukkal megalapítják a Határon túli és Magyarországi Zsidó Hitközségek és Szervezetek Szövetségét, amely mind vallási, mind világi téren hivatott segíteni a tagok munkáját és elképzeléseit. Az újonnan létrejött szövetség székhelye Debrecen városa, a Debreceni Zsidó Hitközség.

(A szövetség tagjai: Bukarest, Brassó, Kolozsvár, Szatmárnémeti, Arad, Temesvár, Nagyvárad, Pozsony, Révkomárom, Debrecen, Szabadka, Salgótarján, Makó, Budapest – Páva utcai körzet – város zsidó hitközségei és szervezetei.)

A jó házigazda – ez esetben a DZSH – nem engedheti el vendégeit utra való nélkül. Így volt ez most is, sok olvasni-, hallgatni- és nézni való jutott valamennyi hitközség képviselőinek.

– gáljuli –

Miről mesélnek a zsinagógák?

Megjelent Klein Rudolf építész grandiózus könyve a magyarországi zsinagógákról

Külsőleg képeskönyv, tartalmában kultúrtörténeti munka – mondta Klein Rudolf építész munkájáról kollégája, Schneller István azon a könyvbemutatón, amelyen a közönség a Zsinagógák Magyarországon 1782–1918 című nagyszabású alkotással ismerkedhetett meg a Fuga Budapesti Építészeti Központban.

A robusztus mű hatvanöt oldalas, a szerző háromszázötven fotójával mutatja be a történelmi Magyarország zsinagógaépítészetét. Klein Rudolf, aki személyesen járta végig a kötetbeli imaházakat, húsz év munkáját összegzi. Műve egyben a zsidóság életének szellemi, kulturális, vallási és szociális aspektusával ismerteti meg az olvasót.

Az épületek a zsidóság és a kereszténység, zsidók és nem zsidók együttélésének, a különböző kultúrák párbeszédének is mementói – hangsúlyozta a kötetet bemutató Schneller István. Együttéléstani mű, amely dialógusra indít, márpedig erre égető szükség van a jelenlegi, mérgezett hazai légkörben.

A nyolc fejezetből az elsőnek a címe: *Zsidóság és építészet*. Klein Rudolf építészettörténeti alapvetésében kifejti, a judaizmusban és a zsinagógaépítészetben nyomon követhető a bálványtalanításra való törekvés. A pusztá anyag önmagában nem szent, csak akkor lesz az, ha megtölti az ima. A zsinagógában tehát nem azért imádkoznak, mert szent hely, hanem attól lesz szent, hogy imádkoznak benne.

A Kazinczy

A zsidó építészet története című második fejezetben Klein rávilágít, a zsidóság építészetét nem lehet olyan stílustörténeti kategóriákkal megközelíteni, mint például a kereszténységét. A zsinagógaépítészet eredete a babiloni fogság idejére, amikor a salomoni templom lerombolása után létrehozzák az első imaházakat. Ezek egyszerre voltak az imádkozás, a gyülekezés és a tanulás helyei, klasszikus értelemben tehát nem templomok (az csak az egyetlen jeruzsálemi lehetett), hanem Isten és az ember közös háza.

A Rövid magyar zsinagógaépítészettörténelemből kiderül, hogy a törté-

nelmi Magyarországon több száz zsinagógát emeltek, amelyek közül a nagyobbak zöme ma is áll. A romantika és a historizmus a zsidóságra is hatott; a tér, a szerkezet, a belső dekoráció és a külső tömegképzés magán viseli a modernizáció jegyeit. Ugyanakkor a vizualitás iránti közömbösség (amely a vallásból fakadó képtilalomból ered) kizárja, hogy a zsidóságnak saját stílus legyen. Így az építészeti megoldások a környezet stílusseleimét hordozzák.

A legkülönlegesebb fejezet a magyarországi zsinagógák tipologizálásának lehetőségei. Mivel a hagyományos építészettörténeti besorolás lehetetlen, Klein Rudolf saját kategóriákat alkot, amelyek nyomán csoportosítja az épületeket. A gazdag képanyag és leírás a következő típusú imaházakat különbözteti meg: parasztház, polgárház, protestáns templom, jeruzsálemi templom, katolikus templom, bizánci és palota jellegű zsinagóga.

Kedvenc zsinagógáim. Klein Rudolf szubjektív idegenvezetői ajánlata.

A Kazinczyt azért szeretem, mert korszakok találkoznak benne: szecesszió, Wiener Werkstätte és a vasbeton képviselte modernizmus. Csodálatosan ül az utcaképfen, s körülvevő udvarai a stét hangulatát árasztják.

Szabadkával sajátos a kapcsolatom: ide járt a családom négy nemzedéke, és ez az egyetlen még álló, igazi magyar szecessziós nagy zsinagóga. A kupola szerkezetében itt is felcsillan a modernizmus: a háromdimenzióssá fejlesztett magyar népies díszítést héjszerű gipsz-rabic kompozit szerkezettel oldották meg.

*Stomfa az intimitás csodás példája, négyoszlopos elrendezéssel, misztikus nyílásokkal, arányos belsővel. **Bonyhádon** a drámai tömegű, korai emancipációs, szintén négyoszlopos elrendezést, annak is hatalmas női karzatát csodálom. Egyformán rajongok az **óbudai és lipótszentmiklósi zsinagógák** iránt, főképp a korszakok lenyomatát viselő többrétegűségük és domináns, derűs klasszicizmusuk miatt.*

A zsinagóga és a település című fejezet az imaházak a falu, illetve a város terében elfoglalt helyét taglalja. Jól mutatja a zsidóság és a magyarság egymás iránti nyitottságát: a zsidók nem zárt gettóba tömörültek, hanem a településsel szervesen egybekapcsolódó városrészekben laktak, a 19. század közepétől a rejtőzködés helyett a láthatóságot választva.

A pesti zsidónegyed és Szabadka zsinagógáit a szerző személyes kötődése okán tárgyalja külön, büszkén vállalva többszörös identitását. A mű végül a 19. századi zsinagógák építészettörténeti jelentőségét taglalja, amin belül kiváltképp az úgynevezett „keleties stílusú” zsinagógákat vizsgálja. Ezek jelentős szerepet játszottak a Monarchiában a szecesszió építészeti megalapozásakor, a magyar(os) szecesszióban is.

A grandiózus munkát, amely a Terc Kiadónál látott napvilágot, a szerző lábujgyzeit, angol nyelvű összefoglaló, településnév-mutató és a zsinagóga típusok melléklete egészíti ki.

Szabó Andrea

Új korszak: ismét van rabbija a szombathelyi zsidóságnak

A Savaria Szimfonikus Zenekar Isis kvartettje ismert zsidó dallamokat játszott, ötödikként beszállt, csellózott Mérei Tamás igazgató is. Sok vendég gyűlt össze vasárnap délután a zsidó kulturális központ avatására, Aharon David rabbi beiktatására.

Új korszak kezdődik a szombathelyi zsidóság történetében. Vasárnap délután felavatták a Bernstein Béla Kulturális Központot, s beiktatták az új vallási vezetőt, Aharon David, azaz Petrovits Péter rabbit. 1952 óta nem volt rabbija Szombathelynek. 59 év óta vallási vezető nélkül létezett a hajdan pezsgő életet élt zsidó közösség.

Sokan gyűltek össze a hitközség székházában az ünnepre. Az elnök, Márkus Sándor köszöntötte a megjelenteket, majd összegezte, mi minden történt az elmúlt időszakban. Beszélt a temetőben végzett munkákról, s arról, hogy szakítani szeretnének a múltból örökölt bezártsággal. Örülnek, ha olyan pezsgő élet jellemezné a szombathelyi zsidó közösséget, mint amilyen a háború előtt volt.

Petrovits Péter

– Tágra nyitjuk kapuinkat, várunk minden jó szándékú embert – hangsúlyozta Márkus Sándor, aki az erkölcsei, szellemi feltöltődés helyének szánja a Bernstein Béla Kulturális Központot.

Feldmájer Péter, a Mazsihisz elnöke szerint az újrakezdés öröme fejeződik ki abban, ami Szombathelyen történik.

– Néhány éve még le lehetett látni itt a földszintre, olyan romos állapotban volt az épület, most pedig az látszik, hogy az itteni zsidóságnak nem csak múltja, de jövője is van.

Schweitzer József professzor, nyugalmazott országos főrabbi nem tudott jelen lenni, így néhány soros levélben fejezte ki ő is örömét afelett, hogy létrejött az új kulturális központ, és rabbi kezdi el működését a városban.

Ezután két előadás következett. Katona Attila történész, egyetemi docens a helyi zsidóság történetét ismertette. Elmondta, hogy 1832-ben alakult meg hivatalosan a hitközség. Bernstein Béláról mint a modern zsidó identitás megteremtőjéről beszélt, s megemlítette, hogy éppen 100 éve, 1911-ben iktatták be az utolsó rabbit, Horowitz Józsefet Szombathelyen. Több mint 3100 zsidó élt akkor itt.

Mayer László levéltáros Bernstein Béláról mint a szombathelyi zsidóság legismertebb, legelismertebb alakjáról, életútjáról és működéséről szólt.

Bernstein Béla 1868-tól 1944-ig élt. 1890-ben bölcsészdoktori diplomát szerzett Lipcseben, 1892-ben avatták rabbivá Budapesten. Még abban az évben, 24 évesen foglalta el Szombathely kongresszusi rabbiszékét, melyet 17 éven át meg is tartott. Újjászervezte a középiskolai hitoktatást, hat tantermes iskolát építtetett. Az ő rabbisága idején kezdett a szombathelyi hitközség magyarosodni. 1905-től a szónoklatok nyelve az addigi német helyett a magyar lett. Helytörténeti írásai mellett egyik kutatási területe volt a zsidók részvétele az 1848/49-es szabadságharcban. E tárgyban jelent meg legismertebb műve is, Jókai Mór előszavával.

Bernstein Béla 1907-ben hagyta el a várost, Nyíregyházán lett rabbi. 1944-ben hitközségének tagjaival együtt indult a halálba.

Mayer László a kultúrotthonnak helyet adó, felújított, szép épület történetét is bemutatta. Ezt 1946-ban kapta vissza a hitközség.

A Bernstein Béla Kulturális Központot ezután avatta fel a szalag ünnepélyes átvágásával Feldmájer Péter és Márkus Sándor. Az utóbbi ezután sokaknak mondott köszönetet azért, hogy áldozatos, önzetlen munkájukkal segítették a központ létrejöttét.

Elhangzott az is, hogy szeretnék tartalommal megtölteni. Elsőként a hitközség és az ORZSE közös szervezésében egy több szemeszterből álló szabadegyetemi előadás-sorozat indul a zsidóságról Zsidónak lenni címmel. Az előadások nyíltan és őszintén betekintést adnak a zsidóság szakrális, valamint történeti és kulturális értékeibe.

A szabadegyetem nyilvános, a hét előadásból álló első szemeszter díjmentes. Az október 27-től december 8-ig minden csütörtök délután 5 órakor kezdődő, másfél óráig tartó szabadegyetem első előadója Schöner Alfréd rektor, főrabbi lesz, aki a 36 igaz emberről fog beszélni.

Az ünnepség egyik meghatározó mozzanatáé Zoltai Gusztáv, a Mazsihisz ügyvezető igazgatója köszöntötte a kilenc szombathelyi holokauszt túlélőt, köztük a személyesen is megjelent 99 éves Spiegler Elemért. Ezután az imateremben ünnepség keretében iktatták be a hitközség új vallási vezetőjét, Petrovits Pétert, azaz Aharon David rabbit.

Némethy Mária / Vasnepe.hu nyomán

Egyház a fegyházban

Az utóbbi időben a balassagyarmati Fegyház és Börtön intézményének nyitott szemléisége – szakmai körökön túl is – immáron országos elismertséget vívott ki magának. E sajátos, kreatív büntetés-végrehajtó intézet működési filozófiája és abból fakadó mindennapi gyakorlata a fogvatartottak munkára nevelését, az intézet falain kívüli, társadalmilag hasznos tevékenységét, kulturális, erkölcsi gazdagodását állítja középpontba. Ennek szellemében az elmúlt néhány évben például a város játszótereinek, parkjainak, egyházi temetőinek kulturáltabbá tételét, egy elhanyagolt kápolna restaurálását és számos egyéb, kisebb-nagyobb közfeladat elvégzését vállalta magára az intézet vezetése. Néhány hónappal ezelőtt az elítéltek többnapos munkával ingyenesen rendbe hozták a helyi, országosan védett műemlék ortodox zsidótemető külső környezetét. A hitközség és az Ipoly mente zsidó kulturális örökségét ápoló Kertész István Alapítvány a munkálataikért cserébe – mintegy köszönetként – vállalta, hogy az intézet lakói számára ismeretterjesztő előadásokat tart a zsidó kultúra alapjainak megismertetése céljából.

A fakultatív programként meghirdetett foglalkozás keretében a börtön zsúfolásig megtelt ún. kápolnatermében Majdán Béla művelődéstörténész, az alapítvány kuratóriumi titkára beszélt a helyi zsidó örökség értékeiről és az egyetemes zsidó kultúráról, valamint a holokausztról. A feszült figyelemmel végigkísért gondolatsorok különösen a mózesi törvények lényegének ismertetésénél, továbbá Sámáj és Hillél történeténél nagy érdeklődést váltottak ki a hallgatóságból. A tiszteld az Örökkévalót és annak törvényeit, valamint a ne tégy olyat másnak, amit magadnak nem akarsz szabályának örökbecsű emberi, hitbéli és

kultúrtörténeti „iránytűjét” egyszerűen és közérthetően magyarázta el az előadó. A „ne ölj, mert nem örülnél, ha megölnének, ne lopj, mert nem örülnél, ha meglópnának, ne csald meg, akit szeretsz, mert nem örülnél, ha megcsalnának” szavak láthatóan komoly hatást gyakoroltak az elítéltekre.

Ezt követően oldott hangulatú, közvetlen kérdések elhangzásáig is eljutott a rendezvény találkozás. Az interaktív előadás végén az intézet kulturális referense bejelentette, a nagy sikerre való tekintettel néhány hét múltán Majdán Bélát újra vendégül szeretnék látni, aki a főkérést helyben elfogadta, és jelezte, hogy a következő alkalommal a zsidóság nagyünnepével szeretné megismertetni a hallgatóságot.

Rados Virág

Tallózás egykori zsidó újságokban

Magyarító Egylet (3.)

Sorozatunk előző részének végén, a Libanon című zsidó társadalmi és kritikai folyóirat 1938. évi március-áprilisi összevont számából Groszmann Zsigmond történésznek, a Dohány utcai zsinagóga akkori főrabijának írását idézve, az Izraelita Magyar Egylet 1863-ban meghirdetett bibliafordító pályázatára beküldött és a zsűri által el nem fogadott bibliafordításokból válogattunk. A jegyzőkönyvek tanúsága szerint a pályázók között a pedagógusok voltak többségben, de akadtt orvos, ügyvéd, rabbijelölt és bölcsészhallgató is. A fordításokat olvasva nyilatkozta a nagy tekintélyű szegedi rabbi, Lów Lipót, hogy „nincs közöttük egyetlen elhivatott sem”. Mi lehetett ennek az oka? A fordítók hiányos nyelvismerete? Az általános műveltség, esetleg az irodalmi ismeretek nem elégséges volta? A megfelelni akarás bénító kényszere? Talán a bírálóbizottság lett volna túl szigorú? A sikertelenségben esetleg közrejátszottak az elvárások bonyolultsága, meg a megtévesztő tartalmú pályázati kiírás is, miszerint „iskolai használatra idomított” és „hitbeli tradícióknak megfelelő szó szerinti hű fordítást” várnak.

Aki pontosan fordít, az ferdít, tartja a mondás. A műfordítás „szépirodalmi művek áttétele egyik nyelvből a másikba” – írja a Pallas nagy lexikona. A biblia nem szépirodalmi mű, nem történetírás, nem kódexirodalom. Több ezeknél. Ha lehántjuk a finom héjat, mely mint valami gyümölcsöt körülveszi, megtalálhatjuk ezt is, azt is. „...költőt csak költő, lírai költőt csak lírai költő, gazdag képzeltetű költőt csak gazdag fantáziájú költő fordíthat méltóképp” – folytatja a lexikon. Ha megvan az empátia, a szerepvállalás képessége, a valóságban ez nem is olyan bonyolult. Különös, hogy a pályázatra jelentkezettek között rabbik, hittudósok, vallásfilozófusok, költők, írók, hivatásos műfordítók nem voltak.

„...akik a fordítás kellekirel és nemeiről vitakoznak, rendszerint két féle fordítást szoktak megkülönböztetni: anyagilag hű és alakilag hű fordítást. Az anyagi hűség műhatatlanul szükséges, az alak pedig lehetőleg” – állapítja meg a Révai nagy lexikona is.

Tekintsük át sebtében és a teljesség igénye nélkül a héber biblia zsidó fordítók általi magyarításának történetét a századfordulójáig. A gondolat a 19. század első felében merült fel először azoknak a politikai eseményeknek és országgyűlési vitáknak a hatására, melyek a magyarországi zsidóságot a magyarosodás, a polgári létforma és az egyenjogúsítási törekvések útján elindították. Ennek hozadékaként jelentek meg az első magyar nyelvű zsidó biblia- és imafordítások.

Legelső volt Bloch Mór (később Ballagi Mór), aki a Tórárt fordította le és „jegyzetekkel felvilágosította”. A héber-magyar két nyelvű kötetek 1840-ben jelentek meg Budán. Az öt kötet ma már nehezen fellelhető példányaiból megállapítható, hogy a fordítások magyar nyelvezete megfelelt a kor legmagasabb követelményeinek. 1868-ban jelent meg Mannheim József bajai tanító iskolai célra használatos Zsoltárok című kötet. Megemlíthetjük még Deutsch Henrik 1887 és 1889 között kisiskolások számára öt kötetben kiadott, kissé régies hangvételű tórafordítását, mely később, 1936-ig, még 12 kiadást ért meg. Stern Ábrahám iskolaigazgató 1888-ban közreadott munkájában a zsoltárok és a próféták fordított szemelvényeket. A századforduló után pedig az Izraelita Magyar Irodalmi Társulat adta közre jelentős, nagy sikerű adaptációit.

„A rendelkezésünkre álló források elégtelensége miatt már nem tudjuk

Magyarítási kísérlet

pontosan követni tovább ez eseményeket” – írja Groszmann Zsigmond. Az Izraelita Magyar Egylet által meghirdetett bibliafordító pályázat körüli hercehurca folytatódott. Elmentmondásnak tűnik, hogy bár „Lów Lipót szerint a pályázók között nem volt egyetlen elhivatott sem”, 1865-ben mégis elkészült egy értékelhető fordítás. 1865. július 22-én Szegedről elküldött levelében Lów rabbi így ír: „Megalégedéssel vettem tudomásul folyó hó 4-én kelt leveléből a bibliafordítás ügyének sikeres haladását. Mihelyt tisztelt pályatársaim dolgozatai a kezemből lesznek, hogy határozatunk értelmében végleges átnézetem folytán a megkívánható összhangzásba hozásának, mi sem fog újában állani fennakadás nélküli megjelenésnek.” Utólag nehéz kideríteni, mi okozhatta azt az óvatosságot, melynek értelmében Lów szegedi rabbi minden ezzel kapcsolatos lépést ellenőrizni akart. Ahogy annak okát is csak találgatni lehet, hogy jelentős bibliafordítók, mint például a fentebb említett, 1815-ben Inócon született és 1891-ben Budapesten meghalt teológus, műfordító, nyelvész és szótárszerkesztő Ballagi vagy az 1820-ban Pápán született és 1893-ban Baján meghalt nagy magyar érzelmű Mannheim, aki honvédként küzdött végig a szabadságharcot, miért nem küldték el pályamunkájukat.

1865. november 28-án, pár hónap múlva, Lów a Magyar Zsidó Szemle VIII. évfolyamának közlése szerint így írt dr. Hirschler Ignácnak: „...azon eredeti szándék, hogy a kézirat nyomtatás előtt kerüljön, praktikusnak nem bizonyult. (...) Azóta nem felelt nekem az egylet. Mindenesetre a vállalatnak a legjobb sikert kívánom.” Ki tudná ma már kikövetkeztetni azokat a lelki rugókat, melyek az egylet vezetőinek és az egylethez csatlakozó nagy tehetségű

zsidó embereknek a végkövetkeztéseit alakították? Nyilván emberi gyarlóságok is közrejátszottak, talán hiúság, tekintélyféltés... A nagy tiszteletű Lów Lipót rabbi ellentmondásos állásfoglalása az ügygel kapcsolatban a történet bizonyos mozaikkockáinak hiányában nehezen értékelhető.

Ezután Lów Lipót visszavonult a munkától. 1868. június 22-én még egyszer, szomorúan felemlgette. Így írt: „...két évvel ezelőtt értesíttem dr. Hirschler Ignác urat, miért nem részesülhetek a biblia fordításában az annak idején szándékolt terv szerint.” Ezzel a bibliafordítás ügye végképp lezárult. Lów Lipót legjobb szándékai ellenére is az egyletnek ezen vállalkozása sikertelen maradt.

Az 1844-ben Pesten megalakult Magyarító Egylet szándékaival, útmutatásaival évtizedekkel megelőzte korát. És bár az 1860-ban Izraelita Magyar Egylet néven megújított tömörülés zsidó és keresztény élharcosai révén rövid idő alatt viszonylag nagy népszerűsége telt szert, eredményei csak lassan tudatosodtak a magyar zsidóságban. „És ha kedves hazánkra fordítjuk figyelmünket...” – így kezdi Diósy Márton (korábban már írtunk róla – a szerk.) „A honi izraeliták között magyar nyelvet terjesztő pesti egylet, röviden magyarító egylet célja, szerkezetei, és működésének vázlata” című értekezését, majd így folytatja: „...egyedül a zsidó nem mutatott legkisebb kedvet sem hajdan dicső nemzetiségét, vagy annak legfőbb tényezőjét, a nyelvet halotti álmaiból fölébresztzeni.”

Nem biztos, hogy dicsekedhetünk ezzel. Azzal azonban igen, hogy minden segítséget, támogatást, buzditást, melyet a magyarság élénjáró képviselőitől kaptak, azoktól, akik harcoltak, Diósyt idézve, a „magyarral fordított Hámán” ellen, eleink sokszorosán adtak vissza. A magyar kultúra élharcosai lettek, vállalkozásokat alapítottak, munkahelyek ezreit teremtették, a magyarság híret öregbítették művészetekben, tudományokban, sportban. „De Hámán faja, úgy látszik, még nem halt ki egészen, és amit »nagy« elődök évezredekkel ezelőtt a perzsa-zsidók ellen felhozott, azt az apróbb Hámánok a magyar honi zsidókra úgy látszik, a mai napig alkalmazhatónak vélik” – írja értekezésében Diósy.

A magyarországi zsidóság magyarítása sikerült. Előtte van a világot bejárt fénykép. Az auschwitzi rámpán Mengele halált osztó intésére váró Bocskai-sapkás kisfiú.

Magén István

Belső külügyünk

Féltreértés ne essék, nincs arról szó, hogy e sorok szerzője ellenezné a független palesztin állam megteremtését. Viszont igen aggasztóak a legutóbbi fejlemények – a palesztin nép számára is. Nem szolgálják boldogulását.

Szeptember 30-án összeült a Biztonsági Tanács illetékes bizottsága, hogy első ízben megvitassa a palesztinok ENSZ-tagfelvételi kérelmét. Gérard Araud francia ENSZ-nagykövet a tagsági kérésekkel foglalkozó testület zárt ülése után közölte, a bizottság szakértőket fog felkérni annak eldöntésére, hogy a palesztin kérés megfelel-e az ENSZ-alapokmány követelményeinek. A közvetlen előzmények elgondolkodtatóak.

Mahmúd Abbász, a Palesztin Hatóság elnöke – az oslói megállapodásokban vállalt palesztin kötelezettségtől eltérve – 2011. szeptember 20–25. között megpróbálta az ENSZ-ben „zsigerből”, egyoldalúan, Izrael egyetértését kikapcsolva elfogadtatni Palesztina önálló, teljes jogú államként való elismerését. Törekvése fiasóval végződött, mire hasonlóan cselekedett, mint anno tette történeti elődje, a PFSZ néhai vezetője, Jasszer Arafat.

Megalapozatlanul, hiú reményeket kelte Arab Tavaszt ígért híveinek, mégpedig azok után, hogy elvetette az ún. Kvartett (az USA, az ENSZ, az EU és az Orosz Föderáció) javaslatát. A kezdeményezés azért született, hogy a Közel-Kelet végre kikecmereghessen a kátyúból, amelybe még az arab országok 1948. évi, az ottani zsidóság „tengerbe fojtását” meghirdető, összehangolt támadó háborúja juttatta. A javaslat értelmében a béketárgyalásokat előfeltételek nélkül, új menetrenddel el kell kezdeni, eredményes befejezésük határidejét 2012 decemberében megszabva.

A zsidó állam vezetése, Netanjahu miniszterelnök és kormányának több tagja külön is pozitívan nyilatkozva, a Kvartett elgondolását azonnal elfogadta. Abbász elutasító érvelése szerint viszont a javaslat nem kötelezi Izraelt a zsidó építkezések újbóli befagyasztására (Ciszjordániában és Jeruzsálem keleti részében), s azt sem írja elő, hogy Izrael köteles elfogadni a leendő Palesztina államhatáraként az 1967-es fegyverszüneti vonalat, amely 1948 és 1967 között választotta el Izraelt és Jordániát. Az izraeli-palesztin szembenállásban a legelégséges ellentéteket pedig a zsidó telepek váltják ki. Most éppen miattuk rótták meg Izraelt legfőbb barátai is, köztük a főpatronus Amerikai Egyesült Államok. Ugyanis Netanjahu bejelentette az építkezések folytatását. Igaz, ez azt követően történt, hogy Abbász elzárkózott a Kvartett javaslatától a tárgyalások újrafelvételére. Továbbá, emlékeztetnek a szakértők, megszokott palesztin technika kihúzni a telepítési moratórium végéig – szüneteltetve a tárgyalásokat Izraellel... A lényeg azonban az, hogy a zsidó fél ismét lépéshátrányba került.

Abbász diplomáciai taktikája sajátságos ügyes. Mert – töprengjünk csak el, vetik föl nem kevesen – hogyan lehet értékelni, amikor valaki azt szabja a tárgyalások előfeltételéről, hogy a partner, az ellenfél fogadja el azt, amit ő a tárgyalásokkal elérni akar...

2000-ben Arafat váratlanul elhagyta a Camp David-i tárgyalóasztalt, s hazament kirobbantani a második intifádát. Abbász, az idős (76 éves) palesztin elnök, aki tisztségét illegitímen tölti be (bár mandátuma 2007-ben lejárt, megsemeri – a Hamasz általános győzelmétől tartva – kiírni a választásokat), nemzetközi fiasókját ellensúlyozandó, most Ramallah városában, a Palesztin Hatóság adminisztratív székhelyén nemzeti hősként igyekszik megjelenni. Megkönnyítve, hogy a Gázában egyeduralgoló Hamasz, amely a palesztin államot a zsidó állam megsemmisítésével képzelel, s ezen az alapon egyenesen és nyíltan ellenezte Abbász New York-i manővereit, folytassa Izrael elleni terrorcselekményeit.

Döntsük el, kik akarják becsapni a világot! Kik a Közel-Kelet békéjének tényleges ellenlábasa? Vajon Abbász tárgyalópartnernek, diplomáciai ellenfélnek vagy likvidálendő ellenségnek tekintti Izraelt? Miként viszonyul hozzá? Azok, akik Netanjahut eleddig makacsul lefasztyázták (még a nyugat-európai és hazai baloldalon is), most mit mondanak?

A holokauszt után lassan háromnegyed évszázaddal teljes jogú, értékű embereknek kellene elfogadni a zsidókat. Ugyanolyan magától értetődően létező népek a zsidóságot, mint a földkerekség bármely más nácóját, etnikai-vallási közösségét... Állama (az ENSZ hozta létre 1948-ban!) az egyetemesen elismert nemzetközi normákra szintén jogosult. Például hogy megvédheti létét. Ráadásul a történelemben még soha nem figyeltek annyira árgus szemmel háborúba kényszerített felet, mint Izraelt... Míközben páratlan módon mérsékli, szelektálja és limitálja az alkalmasint elkerülhetetlen elhárító-megelőző lépéseket, illetve válaszcsepásokat.

A palesztinok külpolitikai törekvéseit valóságosan érzékelve, nem jövőendő államiságuk kérdéséről kellene emléteni, hanem helyesebb, pontosabb fogalmazás a zsidó és palesztin állam ügyéről beszélni, hiszen az utóbbi lét-rehozásának vágya változatlanul az előbbi örökre eltüntetésének szándékához látszik kapcsolódni.

Fekete György
nyugalmozott tanár

ZSIDÓ VILÁGHIRADO

Belgium

Az Európai Zsidó Kongresszus (EZSK) sajnálatát fejezte ki, hogy a 2010. május 31-én történt, kilenc török állampolgár halálával végződő flottaincidenst kivizsgáló ENSZ-bizottság jelentésének nyilvánosságra hozatala után a török-izraeli kapcsolatok tovább romlottak. Moshe Kantor, a kongresszus elnöke nyilatkozatában reményét fejezte ki, hogy a múltéhoz hasonlóan „Törökország a jövőben is mind a muzulmánok, mind a zsidók irányában toleráns és mértékelt tartó állam marad”. Moshe Kantor hangsúlyozta, hogy „az Izrael és Törökország között az elmúlt évtizedekben kialakult stratégiai partnerség és szoros együttműködés a közel-keleti stabilitás biztos pillérének bizonyult”. Az EZSK megismételte az ENSZ-bizottságnak a Török-

ország és Izrael közötti teljes jogú diplomáciai kapcsolatok helyreállítására vonatkozó javaslatát, aminek elmaradása súlyos következményekkel járhat.

Svédország

A svéd kormány negyemillió koronát (mintegy 440 000 euró) biztosít a jövő évi költségvetésben a zsidó intézmények védelmének növelésére. A megfelelő biztonság hiánya miatt ugyanis sokan távol maradnak a vallási szertartásokról is. Az ország harmadik legnagyobb városában, Malmöben a hatóságok négyszáz antiszemita incidenst regisztráltak 2009-ben. A helyi hitközség tájékoztatása alapján az atrocitások miatt számos zsidó család véglegesen elhagyta a várost. Erik Ullenhag integ-

rációs miniszter szerint „antiszemita provokációk és rasszista előítéletekből eredő inzultusok nem tűrhetők meg egy demokratikus társadalomban”. „Sok zsidó félelemből titkolja el származását.” A kormány döntése nem csak a közösség tagjainak sebezhetőségét csökkenti, de jelzi, hogy a hatóságok komolyan veszik az antiszemita jelenségeket. Az országban mintegy 20 000 zsidó él.

Lengyelország

„Egység Menete” névvel a lengyel kormánypárt, a Polgári Platform jogszabályai a közelmúltban tüntetést rendeztek a növekvő antiszemita provokációk ellen Bialystokban. Tadeusz Truskolaski polgármester és más közéleti személyiségek is csatlakoztak a felvonulókhoz. A csendes menetet a város neves szülöttének, Ludwig Zamenhof zsidó dokornak, az eszperantó nyelv megalkotójának a szobrát kereste fel. A tiltakozó akcióra azért került sor, mert szélsőséges elemek meggyalázták az 1941 júliusában Jedwabne települé-

sen a helyi lakosság által a náci megszállók asszisztálása mellett meggyilkolt több száz zsidó emlékművét.

Új-Zéland

A „Másság megértésért” projekt elismeréséül az Új-Zéland fővárosában, Wellingtonban működő Holokauszt Kutató és Oktatási Központ az Emberjogi Bizottság kintitetésében részesült. Inge Woolf igazgató kijelentette, hogy „nagy megtiszteltetést jelent a magas elismerés az öt éve alapított intézménynek”. Egyik fontos feladatuk a holokauszt történetének oktatása. A programban már több ezer diák vett részt. A központ rendszeresen közreműködik az ENSZ által kezdeményezett Holokauszt Emléknap szervezésében is, amelyet január 27-én tartanak a wellingtoni zsidótetőben. Új-Zélandon körülbelül hétezer zsidó él.

kovács

APRÓHIRDETÉS

VEGYES

Üzemorvosi, házi orvosi rendelés Zuglóban, Vezér u. 156. VITAPHARM. Hétfő-szerda 15-16-ig. Dr. Szigeti Miklós, tel.: 220-0230.

Fogorvosi rendelőm címe: XIII., Szt. István krt. 4. III. 1. Tel.: 320-4778, 06-20-496-2223, dr. Virág Péter.

Örömmel tudatjuk, hogy a Rabbitesület és a Mazsihisz vezetősége megállapodott David Goldberg mohéllal (Németország), aki zsidó fiúgyermekek körülmetélését vállalja. Amennyiben az Ön családjában ilyen szimchá (öröm) van, kérjük, jelentkezzen a Rabbiságon a 413-5580-as telefonszámon vagy a rabbitesulet@mazsihisz.com e-mailen keresztül, hogy a gyermekét Ábrahám szövetségébe felvehessük.

Tóratekercek, tflínek és mezükék számítógépes ellenőrzése és javítása. Farnadi-Jerusalimi Márk. Telefon: 06-70-932-8275, e-mail: sofer@sofer.hu, weboldal: www.sofer.hu

Kiadó Bp. I., Attila úton 81 m²-es, kétszobás, összkomfortos lakás. Érdeklődni lehet munkaidőben a 413-5500/128 telefonon.

Kiadó Bp. VII., Thököly úton 81 m²-es, kétszobás, összkomfortos lakás. Érdeklődni lehet munkaidőben a 413-5500/128 telefonon.

Diplomák (aranyozás héber betűkkel), napárkésztés, színes nyomtatás. Koós Erika, +36-20-314-3131, e-mail: tereznyomtat@gmail.com

Manikűr, pedikűr. Hívásra házhoz megyek. 06-20-551-4580.

Újlipótvárosban garzonlakás turistáknak kiadó. Tel.: 226-4109.

Színes és fekete-fehér nyomtatás, másolás, plakátnyomtatás, könyvnyomtatás, névjegykészítés a Mammut I.-ben, a II., VI., IX. kerületekben. Messinger Miklós, 06-20-934-9523, www.rcontact.hu

Üdüljön Budapest centrumában fél áron. 00-36-20-935-4867.

Vizes falak utólagos szigetelése, hőtércék készítése, műszeres falnedvességmérés. Tel.: +36-30-950-1306, 06-1-251-8684, www.falszigetelés.hu

Licites eljárással eladó ingatlanok!

Bp. III., Czetz János u. 67. sz. alatt 30 m²-es garázs. Kikéltási ár: 2 000 000 Ft.

Bp. VI., Délibáb u. elején 75 m²-es, kétszobás, földszinti öröklakás. Kikéltási ár: 26 730 000 Ft.

Gyömrőn 730,35 m²-es kastély 9398 m²-es telekkel és 9758 m²-es kerttel. Kikéltási ár: 95 000 000 Ft.

Budapest VII., Bajza utcai Garzonházban 37 m²-es, felújítandó lakás. Kikéltási ár: 6 993 000 Ft.

Balatonkenesén közmű nélküli, 604 m²-es telek. Kikéltási ár: 3 900 000 Ft.

ÚJ ÉLET

a Magyarországi Zsidó Hitközségek Szövetségének lapja

1075 Budapest, Síp u. 12.

Telefon/fax: 322-2829

E-mail: ujelet@bzsh.t-online.hu

Főszerkesztő:

Kardos Péter

Olvasószerkesztő:

Gábor Zsuzsa

Kiadótulajdonos:

Mazsihisz

Előfizetési díjak:

Belföldön: 1 évre 3120 Ft

Külföldre 5760 Ft/év

USA és Izrael: 6240 Ft/év

Az összeg valutában is befizethető az aktuális árfolyamon.

OTP bankszámlaszám:

11707024-22118480

OTP SWIFT kód:

(BIC) OTPVHUHB

IBAN:

HU66 1170 7024 2026 2095 0000 0000

Terjeszti a Magyar Posta Rt. Hírlap

Üzletág, előfizethető a kiadónál.

Postacsek: 11707024-22118480

Terjesztéssel kapcsolatos reklamációk intézése a 06-(80)-444-444-es ingyenes zöldszámon.

Szedés: WolfPress Nyomdaipari Kft.

Nyomtatás:

VESZPRÉMI NYOMDA ZRT.

ISSN 0133-1353

Balatonkenesén közmű nélküli, 603 m²-es telek. Kikéltási ár: 3 860 000 Ft.

Balatonkenesén közmű nélküli, 620 m²-es telek. Kikéltási ár: 4 000 000 Ft.

Az ingatlanokról a 06-30-217-3460 telefonon lehet érdeklődni munkaidőben.

Matematikakorrepetálást vállalok Zuglóban általános és középiskolásoknak, nagy türelemmel és tapasztalattal, hétköznapi és hétfőn is. Felzárkóztatás, felkészítés 6 és 8 osztályos gimnáziumi felvételre, érettségire. Óradíj: 1500 Ft/60 perc. Érdeklődni: 06-20-371-1206, Szabados Edit.

Eltartási szerződést, valamint gondozást vállalok, otllakás nélkül. 06-1-364-7534.

GÁBOR ESZMERALDA becsüsműgyűjtőnő elsőként, legmagasabb áron, készpénzért vásárol judaikat, továbbá festményeket, csillárt, bronztárgyat, bútorokat, ezüsttárgyakat, porcelánokat, herendit, meissenit, Zsolnayt, Kovács Margit, Gorka Géza alkotásait is. Egyebeket, órákat, teljes hagyatékot. Kiszállítás, értékbécselés díjtalan, vidékre is. Üzletünk száma: 06-1-364-7534, 06-70-264-1926.

Önkéntes munka Ereben! Gyere és támogasd munkáddal és otlléteddel Izrael Államát! Időpontok: 2011. november 13-tól december 4-ig, 2012. január 15-től február 5-ig. Jelentkezés: Deutsch János, 06-20-233-8454 vagy lljano@freemail.hu

Órajavítás, antik órák teljes restaurálása, esetleg oda-vissza szállítással. Órák, elemek, csatok, óraszíjak (erős csuklóra is) nagy választékban. Tel.: 06-70-505-5620, napközben. VII., Garay u.-Murányi u. sarok, a Garay térnél. Jung Péter. Web: www.jungoras.hu

Programajánlat

NOVEMBER

Spinoza Színház (1074 Budapest, Dob u. 15.)

3. (csütörtök) 20.00: ANEZ – lemez bemutató

7. (hétfő) 19.00: Bächer Iván: Vég-törlesztés – premier

8. (kedd) 19.00: Ormos Mária est-je

9. (szerda) 19.00: Frida – zenés dráma

10. (csütörtök) 19.00: Stand-up kabaré

13. (vasárnap) 19.00: Czeizel Endre estje

14. (hétfő) 19.00: Matkovich Ilona: Semmi dráma

15. (kedd) 19.00: Havi 200 pengő fix

16. (szerda) 19.00: A Guru – zenés játék

19. (szombat) 19.00: Wojcek – budapesti premier

20. (vasárnap) 19.00: Flamenco-bár a Spinozában

21. (hétfő) 19.00: Én, Királyhegyi! – kabaré

22. (kedd) 19.00: Bächer Iván: Vég-törlesztés

23. (szerda) 19.00: Heller Ágnes estje

24. (csütörtök) 19.00: Lélek-kontroll klub – dr. Buda Béla előadása

26. (szombat) 19.00: Love game – premier

27. (vasárnap) 15.00: Judrom Gipsy Klezmer Band

27. (vasárnap) 19.00: A magam asszonya vagyok – monodrámá

28. (hétfő) 19.00: Frida – zenés dráma

29. (kedd) 19.00: Talmud, Tóra és a többiek

30. (szerda) 19.00: Yentl – zenés monodrámá

Generációk Klubja (VI. ker., Hunyadi tér 3. félemelet)

7. (hétfő) 15.00: A klub vendége Breuer Péter (szóltal kommunikátorként), akit „Szimbólumok az élet számos területén” témában hallhatunk.

14. (hétfő) 15.00: Deák Gábort (és esetleg meglepetésvendégét?) üdvözölhetjük.

21. (hétfő) 15.00: Németh Péter, a Népszava főszerkesztője válaszol

Antik csillárok javítása, vétele, eladása. 321-2972. Bp., Hevesi S. tér 3.

Eladó VII., Klauzál utcai háromszobás, kétkonyhás, I. emeleti, 120 m²-es lakás. Alkalmas két generációnak, irodának, rendelőnek, sporttevékenységre, panzióknak. 21,5 millió Ft. 06-20-946-3912.

Idős személy gondozását vállalom itthon és külföldön. 06-20-229-9579.

Készpénzért vásárolok mindenféle műtárgyat és régi ruhaneműt. Hívását várom. 06-70-665-2105.

Eladó Újpesten, a Rozs utcában háromszobás, összkomfortos családi ház 513 m²-es telken. „Irányár 28 millió” jellegre a szerkesztőségbe.

Kiadó lakásokat, házakat keresünk! „Alberletpont”, a bérbeadás szakértője! 351-9578, 06-70-383-5004, weboldal: www.alberletpont.hu

Fordítást, tanítást, nyelvvizsgákra felkészítést, korrepetálást vállal angol nyelven gazdasági főiskolai angoltanárral. Érdeklődés: 06-70-587-3130.

HÁZASSÁG

21 év tapasztalatával várom önt, amennyiben társra vágyik. Az emberi sorsok segítése, a társkeresés számomra hivatás. Nyugdíjasoknak kedvezmény. Elérhetőségeim: Györgyi asszony, 326-5989, reggel 8-10-ig, este 20-22-ig. E-mail: gyorgyi.asszony@gmail.com

„SALOM” társközvetítő, házasságközvetítő, társaságszervező. Fülöp Zsuzsa, e-mail: zsuzsa194705@t-online.hu

53 éves közgazdász férfi angol és német nyelvtudással keres állandó együttlétre diplomás, emberséges, szeretetre méltó nőt 45 és 56 éves kor között. „Értelmes társ” jellegre.

Kaczviczy Barbara kérdéseire „Közéletünk és a Dob Köztársaság” címmel.

28. (hétfő) 15.00: Vencel György kántor beszél és énekel.

A gyógytorna és a harmadik szeszjonját kezdő Down-fejlesztő program október 27-én kezdődött, majd folytatódik november hónap csütörtöki napjain a megszokott időben és helyen.

Lehet feljegyezni: chanukkai rendezvényünk december 25-én (vasárnap) 17 órakor lesz! Részletes program december 1-jei és 15-ei számunkban olvasható majd.

Hírek, események röviden

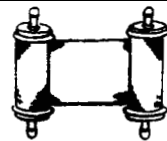
– **Hálás köszönetünket** fejezzük ki a Szeretetróház vezetésének, a belgyógyászat dolgozóinak édesanyám, Kertész Ármenné gondos, lelkiismeretes ápolásáért. Kertész Gábor és családja.

– **Adományok.** Szegeő László 20 ezer Ft-ot adományozott a Szeretetróház részére.

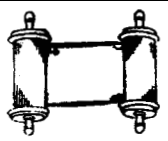
– **„Énekeljétek az Úrnak új éneket!”** (Zsolt 96,1) Jótékonyági koncert a keresztény-zsidó párbeszéd javára 2011. november 5-én, szombaton, 18 órakor. Helyszín: Budapest VI., Székely Bertalan u. 13., H. N. Adventista Egyház Budapest Terézvárosi Gyülekezete. Közreműködik: Fekete László főkántor, Nógrádi Gergely kántor, Székelyhídi Hajnal operaénekes, Neumark Zoltán zongoraművész, a Goldmark-kórus, szólisták: Biczó Tamás kántor, Fekete László főkántor, Tóth Emil főkántor, karnagy: Ádám Mária, a Terézvárosi Adventista Énekkar, karnagy: Oláh Gábor.

– **Holokauszt Emlékközpont.** Cím: Budapest IX., Páva utca 39. Nyitva: hétfő kivételével naponta 10-18 óra között. Telefon: (1) 455-3333. Honlap: www.hdke.hu. E-mail: info@hdke.hu

– **A mauthauseni láger és mellék-táborai** túlélőinek találkozója november 8-án (kedd) 14 órakor lesz a Holokauszt Emlékközpont nagytermében (IX. Páva u. 39.). Szeretettel várjuk a bajtársakat és hozzátartozóikat.

IMAI DÓK

Templomok	Péntek este Nov 4.	Szombat reggel Nov 5.	Péntek este Nov 11.	Szombat reggel Nov 12.
Hősök	17.00	9.30	17.00	9.30
Frankel L. út 49.	17.30	10.00	17.30	10.00
Hegedűs Gy. u. 3.	16.10	9.30	16.00	9.30
Vasvári P. u. 5. (Iubavicsi)	17.30	9.00	17.30	9.00
Thököly út 83.	17.30	9.00	17.30	9.00
Hunyadi tér 3.	17.00	9.00	17.00	9.00
Bethlen tér 2.	17.30	9.30	17.30	9.30
Nagyfuvaros u. 4.	16.10	8.00	16.00	8.00
Rabbiképző-ORZSE (Békkocsis u. 2.)	18.00	9.00	18.00	9.00
Kazinczy u. 27.	16.10	8.00	16.00	8.00
Alma u. 2.	18.00	8.45	18.00	8.45
Kórház (Amerikai u. 53.)	15.30	7.30	15.30	7.30
Páva u. 39.	18.00	9.30	18.00	9.30
Dózsa Gy. út 55.	17.00	9.00	17.00	9.00
Berzeviczy u. 8.	16.10	9.00	16.00	9.00
Károli G. tér 5.	18.00	9.30	18.00	9.30
Visegrádi u. 3.		9.00		9.00
Desseffy u. 23.	16.10	9.00	16.00	9.00
Teleki tér 22. (szefárd)		8.45		8.45
Lauder iskola (Budakeszi út 48.)	18.00		18.00	
Pesterzsébet (Zamárdi u. 7.)	17.00		17.00	
Vidéken				
Hódmezővásárhely (Szt. István tér 2.)	17.00		17.00	
Vác (Oberlander Endre tér 1.)	17.00		17.00	
Kecskemét (Nagykőrösi út 5.)	18.00		18.00	
Székesfehérvár (Várkörút 19.)	17.10		17.00	
Győr (Kossuth L. u. 5.)	17.00		17.00	
Szeged (Gutenberg u. 20.)	17.00	9.00	17.00	9.00
Debrecen (Pásti u. 4.)	16.10	8.00	15.50	8.00
Nyíregyháza (Mártírok tere 6.)	16.10	8.00	15.50	8.00
Miskolc (Kazinczy u. 7.)	17.00	8.00	17.00	8.00
Pécs (Füred u. 1.)	17.30	10.30	17.30	10.30
Kiskunhalas (Petőfi u. 1.)	17.00		17.00	
Szombathely	17.00		17.00	
Kaposvár (Berzsenyi u. 14.)	17.00		17.00	
Nagykanizsa (Fő u. 6.)	17.00		17.00	
Keszthely (Kossuth L. u. 20.)	17.00		17.00	

NAPTÁR

November 4. péntek	Chesván 7.	Gyertyagyújtás 4.05
November 5. szombat	Chesván 8.	Szombat kimenetele 5.09
November 11. péntek	Chesván 14.	Gyertyagyújtás 3.55
November 12. szombat	Chesván 15.	Szombat kimenetele 5.01

Kérjük, most is támogassák az Igaz Emberekért Alapítványt, hogy több segítséget tudjunk nyújtani az 1944-ben zsidó üldözöttek életét megmentő Jad Vasem-kitüntetetteknek. Befizetési csekket telefonon lehet igényelni (341-1261, napközben). Igaz Emberekért Alapítvány Kuratóriuma

Halálozások

Fájdalommal tudatjuk, hogy *Kertész Ármenné* utolsó útjára kísértük a nyíregyházi temetőben. A drága mama emlékét örökre megőrzi szerető fia, *Gábor*, menyee, *Edit* és az unokák, *Viktor* és *Máté*.

JÓTEKONYSÁGI KONCERT AZ ÉLET MENETE ALAPÍTVÁNY JAVÁRA

KONCZ ZSUZSA, TOLESVAY LÁSZLÓ, KULKA JÁNOS, ERDI TAMÁS

DOHÁNY UTCAI ZSINAGÓGA
2011. NOVEMBER 13. 18.00

A koncert fővédnökei: Szevanovity Zorán, Hernádi Judit, Heilig Gábor és Kern András, a 2010-es koncert közreműködő művészei.

WWW.JEGY.HU

www.eletmenete.hu

Gasztrojudaismus

1.

Egyedülálló kezdeményezésbe fogtak a Frankel Leó úti zsidó közösség tagjai. Hatvanan egyszerre kezdtek fogyókúrába.

Veró Tamás rabbi lépett elsőként a mérlegre, őt követte a kile többi tagja, s ezzel az első méréssel hivatalosan is megkezdődött az együtt fogyás.

Veró Tamás bevallotta: jelenleg bizony százkilenc kiló. Egy hónapon keresztül próbál minél nagyobb súlytól megszabadulni, s erre bízta a többieket is.

Az időpont nem véletlen, ebben az egy hónapos időszakban a zsidó új-

évig a hitünk szerint lelkileg megtisztulunk. Ehhez kapcsolódik a testi megtisztulás is, amit egy huszonöt órás böjt követ majd – magyarázta. – A fogyókúrához a közösségből legáltalában hatvanan csatlakoztak. A cél nemes, hiszen egy névtelen adományozó minden egyes leadott kiló után ezer forintot ajánlott fel a zsinagógának.

Nincsen közös módszerünk, mindenre rábizzuk, hogy milyen módon és mennyit szeretne fogyni. Minél eredményesebb, annál többet tesz a közösségért, és persze magáért – tette hozzá a rabbi, aki az egy hónap alatt diétába kezd, és rendszere-

sen fut majd a Margit-szigeten. Az időszak lejártával újra mérlegre állnak majd, és akkor elvállik, kinek mennyire volt sikeres a fogyókúra.

2.

Kétszáz ezret keresett a zsinagóga a közös diétán

Több mint kétszáz kilót adtak le egyetlen hónap alatt a Frankel Leó úti zsidó közösség tagjai. Egy névtelen felajánló minden leadott kiló után ezer forintot ígért a zsinagógának.

A jom kippuron, az engesztelés napján, huszonöt órás böjt után zárult szombat este a hitközség diétája. Negyvenkilenc hívó kezdett közös fogyókúrába, hogy a testi-lelki megtisztuláson túl adományt szerezzenek a zsinagógának.

– Ahogy a fogyókúra előtt, most a végén is közös mérlegelést tartottunk, hogy kiderüljön, kinek mennyit sikerült leadnia. Örömmel mondhatom, hogy sikeres volt a kezdeményezés, hiszen összesen 203 kilótól szabadultunk meg – mondta a Borsnak Veró Tamás rabbi, aki maga is részt vett a nagy fogyásban.

A rabbi azt is elárulta: a középmezőnyben végzett, egy hónapja még százkilenc kilót nyomott, ebből nyolcat tudott leadni. Az abszolút rekordert tizenöt kilótól szabadult meg, de akadt olyan is, akinek csupán ötven deka csúszott le egy hónap alatt. A fogyózási módszerek közül mindenki másra esküdött, de egy dologban egyetértettek: fő a mértékletesség és a sok mozgás.

– Az étkezésben próbáltuk kerülni a cukrot és a szénhidrátot, többeknek az is bevált, ha este már nem ettek. A fiatalok közül tizenötven vettek részt a diétázásban, ők azt mondták, hogy sokat sportoltak – tette hozzá Veró Tamás. A közösség tagjainak nem csak a közérzete lett jobb a fogyás után, de a kedve is, hiszen kitartással kétszázháromezer forintot szereztek a zsinagógának.

G. J. / borsonline.hu nyomán

STB.

„A legkisebb nemzeti kisebbség a filozsemita”

Egy kiállítás margójára

Madáretető

A Magyar Zsidó Múzeum és a Festészetkedvelők Köre IV. Kortárs Festészeti Triennálé...és a zsidók? című új kiállításának sajtótájékoztatóját, majd megnyitóját tartották a közelmúltban.

A délelőtti órákban az írott és elektronikus média képviselőinek jelenlétében a múzeum igazgatónöje, Peremiczky Szilvia üdvözlő szavai után Beke László művészettörténész, egyúttal művészeti vezető osztotta meg gondolatait a megjelentekkel. Elmondta egyebek mellett, hogy az alkotások – a gomolygó érzések és indulatok ellenére – nem holokausztkiállításra készültek. „A lényeg a címben rejlik”, a kiállítás csak részben nevezhető tematikusnak: politikamentes gondolatmenete, filozófiája, a társadalomra, a közvéleményre gyakorolt hatása adhatja meg a választ arra, hogy a zseniális művészek alkotásaikban jól választottak-e.

Nógrádi Péter (Festészetkedvelők Köre) elsősorban köszönetet mondott mindazoknak, akik segítségére voltak, majd beszélt

egyesületükről, melynek célja a kortárs művészek befogadása, új alkotások létrehozásához inspiráció és támogatás nyújtása.

Rusznák Rita kurátor elmondta: többéves, sikeresnek mondható koncepciósorozat folytatása jött létre, gondolatébresztőnek szánva, majd felhívta a figyelmet a festmények mellett olvasható „önvallomásokra”, melyek túlzás nélkül élményszámba mennek.

Délután került sor a hivatalos megnyitóra. Ennyi érdeklődőt utoljára a rendkívül látogatott Chagall-kiállításon lehetett látni, szó szerint képtelenség volt körbejárva megsejmelni az alkotásokat (szerencsémre délelőtt megtehettem), talpalatnyi hely nem volt a három teremben, ahol több százan szorongtunk.

S nem csak ezért nem volt egyszerű dolga a látogatóknak. Ez esetben ugyanis nem lehet az tanácsolni, mint általában, hogy nézze meg a képeket, és hallgasson arra, amit azok felidéznek benne. Most azt kell majd rekonstruálni, mi járhatott a művész fejében, arra koncentrálni, mit tud a szemlélő általánosítani az információkból, és azt összevetni a saját, személyes tudatában kialakult „zsidóképpel”. Ezután már mindenki rájön arra, hogy itt bizony művészetet lát.

Megnyitót Hernádi Gyula író-újságírótól hallhattunk, edemes lesz néhány gondolatát szó szerint idézni. Bevezetőjében elmondta: kortárs művészek ilyen minőségű kiállítása nagyon ritkán látható, nem zsidó résztvevőkkel pedig elsőként. A legkisebb nemzeti kisebbség a filozsemita – tette hozzá. Lehetőség van „elkeveredni” a zsidó képzőművészek között úgy, hogy totózni kell, ki zsidó, ki nem. A méltán híres párizsi iskolát példaként állítva, Hernádi elmondta: soha nem volt kétséges, hogy a kiállítók között ki zsidó, ki nem, s ez akkor legitim, ha a szándék tisztességes. A nemzeti kultúrán belül „egy zsidó alkotó kétszeres erőfeszítésre kényszerül, kétszeresen jónak kell lennie a megfelelő elfogadáshoz”.

Nos, jó szívvel ajánlom a Zsidó Múzeum új, II. emeleti kiállítását, melyet 2011. december 5-éig tekintethetnek meg.

Zév

GÁL

Sas, akit Polacseknek hívtak

A zsidó fesztiválok programjából a Spinoza is kivette a részét. Olyan, meglepetésnek számító estet tartott, melyen Sas Józsefet hallgatva, egy csomó újdonság árnyalta a róla kialakult képet.

Sas nem volt mindig eminens. Kalmár Tibor kérdésére, miszerint miért rúgták ki a középiskolából, Sas visszakerdezt: melyikből? És innen dőlt belőle a Tanár úr kérem, én rossz voltam tartalmú felsorolás. Persze nem szárazon, ahogy mi mesélnék el, hanem olyan mulatságosan, hogy már azon izgultunk, nehogy jófiú legyen! Nehogy helyt álljon valamelyikben, mert akkor nem halljuk, hogy édesanyja megint felkötötte a kendőjét, és vitte a következőbe. Talán a végén, amikor Rózsahegyi Kálmán színinövendéke lett, akkor hagyta abba ferencvárosi csínytevéseit. Amelyekből talán a legdurvább az volt, amikor fagygyúval kente be az osztály kályháját. Rózsahegyi Kálmánt egyenesen imádták, csüngött rajta, sokszor megszólalt a hangján is, a közönség nagy örömeire. Ebben a színházcsákában mindenki emlékezett Kálmán bácsi hangjára, tekintettel arra, hogy az átlagéletkor XXL-es volt.

Aztán megtudtuk, hogy amikor Győrbe került előbb segédszínésznek karkötézettséggel, megkérte valakit, hogy változtasson nevet, ne legyen már Polacsek. Ekkor – és még nagyon sokszor – apjára emlékezve, aki Sas Imre színész volt, felvette a Sas nevet. Amikor végigszáguldozta az ország teátrumait, mindig talált valakit, aki a hóna alá nyúlt, az apja kedvéért. Pécsen például olyan is akadt, aki utolsó emlékekkel ajándékozta meg, merthogy egy ágyban feküdt Sas Imrével, aki flekktífuszban halt meg Auschwitzban.

Nagyon szép élményei kötődnek Kecskeméthez, Lendvai igazgatása alatt. Ott játszta el Bóni gróft meg Svejkét. Sőt, néhány napig Latinovits Zoltánnal osztotta meg szobáját. (Őt is megszólaltattam!) Ott barátkozott össze Csorba István színésztársával, akivel szabadidejükben sírfeliratokat gyártottak. Kitűnőre sikerredett, amelyik róla szól: „E sírhan Sas Józsefet fedi, vajon miért jó seft ez neki?”

Kalmár Tibor kerek estét készített elő, időről időre bejátszottak a vetítón egy-egy témához illő jelenetet a Mikroszkóp Színpadról.

Szép lassan elérkeztünk a kérdéshez, hogyan lett igazgató, hogyan járta ki Körmendi János Kossuth-díját, valamint hogyan látja a Nagymező utcai teátrum helyzetét.

Fővárosba kerülését egy Marton Frigyesnek beküldött blüettel érte el. Amikor pódiumra ért, Szilágyi György azt kérdezte tőle: „Ki takart el eddig téged?” Majd a Lolával meg a magyar nóttákkal nagyon beindult humor húzta szekere. Amikor Marton nyugdíjba ment, már evidens volt, hogy átadja neki a színház vezetését. Ekkor 1985-öt írtunk.

Anekdotászerű emlékezéseit, melyek Aczél Györgyről és Kádár Jánosról szóltak, nem szívesen mesélnék el. Ami biztos, azt írta róla a nemrég elhunyt kitűnő újságíró, MGP: „Ő az utolsó mohikán”, amiben többen egyetértünk, még Sas József is. Körmendi János kitüntetéséhez pedig kitartás kellett. Addig bombázta levelekkel az összes kormányt, míg elérte, amit akart. Dolga volt elég, mert igazgatósága alatt megélt öt kormányváltást és egy rendszerváltást.

Hogy mi lesz a Mikroszkóp sorsa? Szerinte vége a korszaknak, ahol politikai kabarét játszanak. Így hát nem csoda, ha a végére Kalmár azt a dalt vetítette le a közönségnek, hogy: „Szervusz, pajtás! Szervusz, jó közönség!”

Bozsán Éta

SPÁNN GÁBOR

Alamizsna

A most következő történetet a Dohány utcai körzet egyik régi, megbecsült férfi tagjától hallottam. Jom kippurkor az ünnepzáró istentiszteletre battyogott szombaton kora este. A Dohány és a Wesselényi utca sarkán megállította egy koldus, hogy adjon neki néhány forintot. Az idős úr vallása szabályait szigorúan betartó zsidó emberként élte le életét. Szombaton nem vásárolt, nem nyúlt pénzhez, és hát ez a szombat ráadásul legnagyobb ünnepünk egyike. Ezért szabadkozott egy sort, hogy nincs pénz vele, és ezért nem tud adni. A koldus úgy látta, hogy itt keményebb érvelés szükséges. Könyörgőre fogta a dolgot: Uram! Nézzen rám! Én 24 órája nem ettem, úgyhogy adjon néhány forintot. A zsidó ember elgondolkodott, és jobb nem jutott eszébe, ezért így válaszolt: Jóember! Én győztem, én 26 órája nem ettem, de nem kérek magától semmit.

Ezzel továbbment. Innentől amit mesélek, az már „írói munkásságom” része. Elképzelem, ahogy a koldus még a sarkon áll, most már három dilemmával szemben. 1. Honnan került elő ez az elegáns kolléga? 2. Hogyhogy nem evett több mint egy napja egy olyan ember, akinek csak a cipőből ő hónapokig élélne? 3. Miért volt vele ilyen zsugori?

A zsidó ember pedig az én képzeletem forgatókönyvében letudván a záró istentiszteletet, kijött a zsinagógából, és elkezdte keresni a koldust. Nem kívánta neki megmagyarázni, hogy megvárta, míg kimegy a kettős ünnep, viszont annál élénkebben jutott eszébe az egyik szereplő Sölem Aléchem feljethetetlen kisregényében, a Tóbiás, a tejesemberben. Ebben a történetben Anatevka zsidó lakói között természetesen ott található a falu saját koldusa is. A koldus rituális figura, természetes, hogy mindenki ad neki. Egy nap járja alamizsnaszerző körútját, mikor a henteshez ér. Az kezébe nyom 5 kopejkát. A koldus felcsattan: Máskor 10 kopejkát szoktál nekem adni! Mi ez a zsugoriság?!

Tudod, testvér, feleli a hentes, most rosszul megy az üzlet. A koldus sértetlen válaszol: Neked megy rosszul az üzlet, és annak én igyam meg a levét?!

A mi zsidó emberünk már csak azért is kereste a hoppon maradt koldust, mert biztos volt benne, hogy annak még sok „hosszú nap” van hátra.